

Mas - prof. Mareš

[O Marxově knize Otázky filozofie, národní
a sociální politiky]

↳ Je to velké povídání, a nejen velké, nýbrž
nepravdivé a už velmi řídké přímé, živé! ↳

Mas Costa III 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Marie Terezie

"diver ve vidui ctitel schody jen německé básně
ve franc. představa v Berlíně Bedřich II.
držel franc. akademii s Voltaireem a jinými
Francouzi. Naše šlechta také francouzská."

Mas Krise 259

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - jaz. water

"Jazyk (materinský), jako prostředek dorozumívání,
je ústředně spojen s myšlenkou, citováním a celým
duchovním a kulturním životem jednoblovně
a národně;"

"nástava kulturní rovnoprávnosti je-li odpovídající
polit. a mezinárodní rovnoprávnosti národně"

Uas NE. 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - jazyk matušský

"Jazyk nepohládám za svatý, ale za prostředek
sloužící duchu ve zlehu i v dobrem - matušský
jazyk především je prostředek nejúspěšnější a tedy
si nepřičiněním si jazyk pohládám brání já za bar-
barství bezduchého materialismu a politického
mechanismu."

Masaryk

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - meuniny

"Úlohem ~~veš~~ nového národa ve státě,
kde jsou národnostní meuniny, jest, aby postavení
minority k sobě a ke státu rozumně regu-
loval."

ne cílat, ce ľudou meuniny chobit
samostatně přijít k programu toho, jak
by postavení meuniny ve státě mělo být
upraveno " **MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM** " program provádět dobrovolně

Maas Cesta IV, 125

Úrodnostní obzor

1, 730, c. 1, s. 72
červen

Mařaryč - menšinouvé j-ŷ

Považuji za potřebné učit se menšinovým j-ŷem
na slovenském, maďarském, v Čechách německém, i českém
se učit maďarsky. Také maloruské (ruské) pro Todor-
patskou řadu. Ušlechtilo by to učeňským ani učeňským ani
obchodním. K slovenštině třeba jít jeho j-ŷem, a právě
tzv. národ pánů musí také zvládat národy jiné;

Mař Cesta IV, 37A

LN 41/33, @. 446

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk — mezinárodní principy

„národnost. princip platí současně s principem mezinárodním (mezi národními). Národnost evropská tou měrou, jak se individualizuje, ustupuje i o samostatnosti hospodářské, komunikace a vůbec se sbližuje se státní technické kultury; avšak individualizace a centralizace se prohlubují také duchovně významnou idejí a cíl kultury (realistické viz. j-ů, příklady). Evropa, která se spouští.“

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ

MUZEUM

Nová Evr. 94 104

Uas - smíšen' národů

[11.] téměř všechny národy jsou silně smíšené,
národa here docela čisté není.

obalby: smíšen' - poroben' národa?

neze smíšen'?

telene' zvěny?

duchovní zvěny zdivle' na telenyli?

vliv cizích duchovních vlastností,

připraven'?

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Uas NE 90

Mařaryž — mišem' národú

65 „Co se dobrouce národú evroplyždi tyče, není ani jeden
čistý a nesmišeny. Angličané, Němci i Slované poněkud
pau vespolet nebo s jinými, ym' co do řeči vyavřelyždi
národy smišení.“

66 smiřovanú pokrácuje
němci poněkud. ~~bežou část Slované~~
O pobudu, vyboji a osvěti, ~~je~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - kult mučedníků

"Aho - Denis tu správně ušodil na naš zlatu
kult a první nábožnost & mučedníků; v tom se
jeví zlatu naší parovita našeho charakteru."

Mas Čes 224
počítel i konec Čes. hist. - Vaclav
Hus t.

"A takhle je ta slavnost & parovita, že věřím
a světlé & mučedníků, žalesu"

Jan Nepomucký 225

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
"Naši bratři zafone, političtí chybí dokonce i církve
a světlé politickému odporci impouovat svůj obna-
šeny boulemi a jivichami, jako zebračio poutrch

11

225

Masaryk : nacionalismus

"Nacionalismus obzvláště nás více, než se do-
mnívalme. Díváme se na naše 'národní zítel'
příliš negativně - porlídáme za svůj historický,
kde není antagonismus proti Němcům a nedo-
vedeme skutečně pochopit a cinit své postavení
vlastní, pozitivně, nedovedeme pracovat bez
ohledu na cizince

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Mas Hus 90, 40

Masaryk: nacionalismus

"Nevamítám právic proti nacionalismu, jestliže
s tímto názvem označuje láska k národu;
láska k národu, národnostní ideál je velkou
cennou a šlechtnou silou politickou, organizující
jednotlivce v obětivý celek."

Mas Rev 193

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : nacionalismus

"Nacionalismem rozumím jednostranný kult j-
a národnosti zapomenutí na to, že národnost
musí být založena na lidech."

Mas Havel 96

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pokari : nacionalismus

"Ze však národnostní potíby v Čechách v době Vác-
larové přispěly v prvé řadě (vedle hospodářských
a společenských) k mohutnému rozvoji hnutí
náboženského, celý národ uchvátilo, o tom
nepochybuji v nejmenším, a je to také základem
k nacionalismu Husa Samuela."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Mas Hus 90, 105

Uas - nacionalismus

Perar o husitismu: "bez národnostního upevnění Čechů
a Němců by nebylo dílo & historické bouře"
"zděravuje před národnostní věc, než by to přineslo"
psycholog. a histor. analýza doby dopustila.
hnutí proti Němcům hlavně proto, že Němci zůstali kato-
lickými, jako husitismus byl hnutím nábožem.

O periodizaci čes. dějin,

MORAVSKÉ
Uas Čechů IV, 276
ZEMSKÉ

MUZEUM

Uas - národnostní poe. 19. stol. - nové j-y

"Tento proces národní individualizace je tak mocný,
že vznikají polsky o osamoslabuém slovenčiny,
maloruský, provensalský a jiných dialektů
a j-i pod literární nepřestých (irský,
apod). Vzniká oběda flamská, norra, irská
aj."

Uas NE 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mařary: ideologie nacionalismu něm.

22 Kaut, Fichte, Hegel

23 Schopenhauer

24 R. Wagner, Hartmann

25 Driemann, Düring, David Fr. Strauss

Paul Lagarde

26 Nietzsche

27 Treitschke, Leuz, Lamprecht; Mommsen

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mařary

Uvarayš - nacionalismus polský

Mickiewicz: Wallewrod

Krasinski: osvětla' práce, organizace hospodáři-
stva a "demokratismus" 4

Uvarayš 37

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas — národ = občanstvo saméneho štátu
"národ" švajcarský X. neuznáva sa národ "národný"
národnostní boje
v nem. l-ře : "národ polit." = všetko občanstvo
ve saméneho štáte

Maas N° 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - narod

< narod - narod yem' abstraktnum, jēz sī
razdy, z pīrozemeb' egoisum vybovūje
sub specie sui, ale ty, on, ja, my vīchvā
jone narod, a milovat' ten narod značī
milovat' hved tebe, tebe, jehoz' znalce,
o němž vīm, co se tīzī' ... >

mas Duzé 430

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk

narod

Předa je jinou jeden prvek při pojmu vlasti a
naroda. Druhý je jazyk, zejména jazyk uluvený.
Narodnost pojmu obzecně jone, a prakticky
frakcem. Ale vedle ja jsou i jiné důležité
prvky.

Čikni polit., napr. u Angličanů
hosp., soci.

Pro Čochy "je narod osobností uravni"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM MN 7

narodnost v l-rá (Keller, Ner., básn. díla)
v uravnosti (socialni, zárony)
v náboženství (román. - katolicki,
germ. - protestantski,
francúzski - pravoslávski)
vliv na filozofii (historai)

Střiková : přiz., ústav, hosp. a soc. povahy,
Lva Kluša, filozofie, uravnost a náboženství

masaryk - ~~narod~~
narodnost

"označuje-li se slovem »narod« samo velice' kolekti-
vum, rozumíme narodnost souhrnem vlastnosti
narodnich, a chci se ubezpečiti o narodnostech také'
ve smyslu »nárada"
rozumitelne pojmy: narodnostni idea, cit, princip

národ X lid

↓ více polit., ve státě sdružovaný celek"

X ↓ význam více demokratický a znamená intencí
živé (lidovost) jazyka masu uplatňuje se kole-
ktivně
lid. umění, lid. dech

Pa 205-6
I

Massaryk: národ

"pojem národa se postupem rozšiřoval na pojem lid, rozuměj lid en masse a zejm. tedy lid politický a hospodářsky slabší, tak zvané nižší jeho vrstvy. Národem (němcem: Nation) před rokem 1848 rozuměli se frakcím stavové, Eberovi smetli na smet, a mluvilo se o národu politickém: veliká masa lidu (němcem: Volk) byla feudální bez polit. práva. Od roku 1848 také u nás, jako dříve ve Francii, Anglii, Americe atd., také tento lid stával se politicky národem.

Mas Havel & 7

Uas - vydělování národů
Finové x Karelové, či Fins-Karelové
Lotyšci x Libečci
Kasubové x Poláci
Ukrainci x Rusové
„Problémy nejsou dost objasněny[...].“

Uas NĚ 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas. - jazyk - úrodu

"Očakávaná j-ová učila a má pro nás skutečnou
důležitost; snad proto jsme si říkali, že jsme národním
filologickým, a sami se chválili a dali se chválit,
že máme svůj j-ý a že se cizím j-ým
něčím srovná."

Mas. Lit 54

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mařary & ~~eiř~~ národní

"nemí pochybnosti, že zájmy a poměry hospodářské
přispívají & různěmu teritoriálnímu a národ-
nímu způsobem rozmanitým."

Evrope & Angličané

Češi & Němci

Ukrajincové & Velkorusové

} hospodář-
skému

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Mař Soc II 157

Masaryk: národní filozofové

"Herder pro Němce, Comte pro Francouze,
Spencer pro Angličany, Boni reprezentanty
národních charakterů"

Masaryk 74

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1894
1894
1894

1894

1894

Masaryk: národní hnutí

"U nás bylo de facto úsilí národnostní
vždycky svobodomyšlné a lidové."

Palacký: "moderní národnost (s veřejným
míněním) celí stát" (už před 1848)

Mas Soc II 159

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašary - charakter národa

Výroky o bytosti a charakteru národa vlastního
& národů cizích je třeba přijímat u vědmy spisovatelů
& pozorovatelů opatrně. Y dobří pozorovatelé zůstávají
na povrchu a nerozlišují věci podstatné od nepodstat-
ných a hlavně neodlišují je od ostatních: většinou
kachárci ve směru národů a v národech cizích
- sebe své sympatie a antipatie.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Bač III, 119

Masaryk - národní charakter

"Tato nepevnost a neucelenost národní charakteru ne-
leží pouze v nedostatečné pevné vůli a nestálosti citů,
ale i ve zlatém nepevnosti a nedůslednosti úborů."

[redacted] Mas Čes 223
"Kde není důslednosti a určitosti, tam se vypl-
chá váhání, společnost se rozpadá na strany a
frakce domněle nastává i upadá úroveň,
neboť není úpravnost bez pevného předsudku"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

f. 224

Masaryk - charakter národní

"Nejpochybuji, že jsou charakterové osobní i
národní. Ale národ se mění zejména tím, že
se ^učíná. Nemí ^učíná národa, který by byl jen
své bruce."

MN 36

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

národní individualizace

"... proces národní individualizace je tak mocný, že
vede k formě o osamostatnění slovenčiny, maďarštiny,
francouzštiny a jiných dialektů a jazyků, jež jsou
literárně nepřestěny (slovenštiny apod.). Vzniká
oblast flamenštiny, norštiny, irštiny aj."

mas. kováčovi '94^y 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učararyž: Komenyž'

"Komenyž' celou svou pedagogiku založil na tomto
principu reformacijním, žádat, aby se ve školách
napřed řávnaly věci, jak toprve slova a aby
se slova nedávala bez věci, pojmu."

Maas Hus 790, 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: národ X lid

"Budíž také upozorněno na rozdíl termínů: národ a lid
(natio - populus, nation - people, nation - people, nation
- Volk): národ užívá se obvyč. více ve smyslu polit.
- lid označuje více masu národa ve smyslu demokra-
tickém. Užívání obou termínů, zejm. také v disležitých
prospech této věci, je neustálé a dost nepřesné."

Masaryk Evr. '944 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - národní jazyk

reformace proto hnutí lidové čím' národní jazyk
místo latiny j-ou církevní, celý vývoj vede k indi-
vidualizaci jednotlivých národů.

La E I 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: jazyky urodni'

"Lárou s reformaci' byry vede filosofická a
literární renaissance s toum, udělat s j-a lidu
zrodil del' kulturní Latina s časem v různých
zemích také aristokratická diplomatická francouzská
vstupují j-ou domáciu."

latina dnes zastupuje nejvýdatněji 9 angl.
nutnost znát vedle j-^u užitých ještě alespoň
dvě čtyři j-^u

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Soc II 155

Maray's

^{národním jazyk}
jazyková povaha boje o samostatnost

11. 2. 1911
H. 21
Boj o kulturní samostatnost a samobytnost,
o originalitu často jednostranně se omezoval na
stránku jazykovou, je pochopitelné - jazyk je prakticky
nejvýznamnějším znakem národnosti, ale hlubších
círah o podstatě národnosti charakteru a vědomí
(slovenského) a slovanství je málo. 7

Mar. Lit 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - narodni j-y

"Reformaci a humani počina unedovodim narod-
notni. Narodni j-y stavaji se j-y bohoslužbu-
mi, předlad bible stejne poručuje, jazb lidu
proti aristokrat. církevní latine, tečtine atd.
Kvinda' narodni udatin l-ra ve filozofii,
vede a v bradre l-re; l-ra stavá se kulturní
moci. Politicky silí demokracie a s ni j-y
lodu se uplatňují v parlamentoch a v admini-
straci; lidna a francúzsky strácep' své polit.
fron' legiam.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Uas NT 88

Masaryk - národní povaha
nejedn. jazyk, ale i obyčej a zvyky (oděv...), způsob bydlení
a sídlení, způsob práce a hospodárení, právo a stát,
moravnost, náboženství, věda a filozofie, vzdělanost
a umění
"syntéza všech prvků musí podat organický celek"
"nejdůležitější, nejcharakterističtější ústřední prvek"

Mas F&E I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - národní obázka

- 111 "národní obázka není přece pouze j-ová obázka, lež
112 te'něr všidni řečníci upozorňovali, že je to zároveň hospodářská
a - podporují - také sociální obázka."
"Proč je [důležitý] chcete ještě říct, aby se ujednalo učili
německy?"

Masaryk

20/7 07

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: problemu národní

„Dokážeme správně problemu národní, jistě pochopíme,
že budeme tím národnější, čím budeme lidštější.
A naopak budeme tím lidštější, čím budeme národ-
nější. [...] národnost je přirozenými orgány lid-
stva.“

Masaryk 537

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas. - národní stát dramed^u v^o

"A dále slyšíme, že musíme všichni stát za
jedním praporem a musíme mít národní stát.
Tento recept dr. dramaturgů předjímá už dlouho,
ale je tak všeobecný, že by si be vlastenečtější,
národnější a slobudnější apatyřat nám
podle toho nedovedl udělat tu dramatur-
kou medicínu."

MORAVSKÉ III, 80
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk — Národní škola

"Národní škola naše musí být vedena národním
duchem českým, musí se v ní učit o českých
věcech, uvažovat o čes. problémech."

MN 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasary & : národ(nost)

"Národ a národnost v praxi politické je jazyk
- dobytí práva j-a čes., tot byl a je docela
jasný a určitý cíl polit. Havlíčků sám také
píše j-a určuje pojem národa."

Max Havel 323

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

7 Masaryk - pojem národnosti
8 70 se začala uvažet v 18. stol

Heider: člonoústro-štrou
národné - větve → Kollár

77 X slát vznikla učeté

MN
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk : jazyk jako znaná národnost

"Ale jazyk není právě jidiš a nejdůležitějším
těžším známem národnosti."

Maasoc II 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas ~~národnost~~
- jazyk

"V práci národnost znamená jazyk a to zas znamená
především: jazyk používaný ve státní správě (soudy!),
v armádě a ve školách."

Dovolené problémy Československa
Uas Česka IV, 285

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: národnost

"národnost, idea národnosti užce s reformací souvisí, z ní vychází. Rozumí se, že nelze pojímat národnosti v tom smysle jen biologickém; národnost je idea, je cit. Národnost je mravní idea. Národnostní idea nárovec je látra, vzájemnost podle jazyka a rodu, idea mravní, a tato idea právě reformaci a zejména Husem byla poskytnuta a posvěcena. Tím již, že se přeložila bible, která se národním sbala Ezechiel Ezechiel, a tím, že se národním jazyk stal jazykem bohoslužebným. Reformace národa dala mravní ideal. Masaryk '90 113

Meunier: l-ra & úrodustí

Faustka: Slabi' v lidri' společnosti, idealy humanitni'
& degenerace károdú

Rötz: Die Wichtigkeit unserer Race

Quon: Die Gesellschaftsordnung (fantastické)

Jentsch: Sozialanalyse

ed. natura Staat (Zugler, Conrad, Haeckel)

Matrat: Philosophie der Auffassung

Schallmayer: Vererbung und Analyse im

Lebenslauf der Völker

Herz: Moderne Lacentheorie

Archiv für Rassen und Geschlechtsbiologie

F. Müller: Allgemeine Ethnographie

Topinard: Anthropologie

Saunders: Der Mensch

Niederle: Slovanske' starozitnosti' /

Masaryk: národnost

"Národnost [...] úzce souvisí s j-ou, s práchem
a s mravostí, s uměním a l-ou, s filosofií
a s náboženstvím." "poměr a stupeň působnosti
všech těchto faktorů"

Mas Soc II 159

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: národnost

"národnost není jen v j-ě, ale je v state
a politice, v hospodářem a sociálním usilováni,
v kulturě a zbožnosti, ve vědě, filosofii
a umění."

Masaryk 4/0

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - národnost - jazyk a jiné věci

"Národnost vyjadřuje se nejspíše jazykem, uměním,
celou kulturou - vědou a filozofií práva a státu,
správností a náboženstvím, uměním a technikou, zvyky
a obyčejy, mírou se podle národnosti; také ohažka
rasy má důležitost."

Masarykova 944 110

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: národnost - jazyk

„Je přirozeno, že se národnost přelíná
s národností, prakticky **učuje** jazykem;
jazyk je jistě výrazem národnostní duše. Český
má výrazem jazyka od XVIII. stol. poetický,
studuje se podstatu národnosti, a docházíme
pokračování, že se národnost, ráz a charakter národa
vypadá v celém duchovním a kulturním úsilí.
„nejm. program jazykový, myšl. široký pro-
gram kulturní: literatura a umění, fyz. a věda,
zákonodárství a stát, politika a administrace,
mírání, náboženství a vůbec duchovní ráz

mas. Rev 537

Masaryk - vnuť národnostní idey

"Moderní cit národní a idea národnostní vnuť už
Zapadě s reformací a renesancí; lidé si jasněji
uvědomují svou národnost (přes a národnost svěřaz
více), národnost se cítí vedle státu a církevní
organizace."

Pač I 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - národnostní princip

"Všichni státy v Evropě byly vytvořeny na principu národnostním, takže byly zde hospodářské a kulturní výhledy, které spolupracovaly na určitém území s společným útlakem a frakcí. To se stalo také zde [Ces. Terciu]."

Maas Cesta IV 161

V. J. Nov 38, 30, c. 336,
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
5. 1 - 7 7/7

Uas - národnostní princip

"Národnostní princip uplatňuje se v Evropě ever-
gicteji od 18. stol., a sice ustolito politicky
a sociálně, v literatuře a filozoficky, v literatuře, v umění
a v celém životě.

Uas NF 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - národnostní princip

"Národnost. princip jeví se jako zvláštní a velmi
silný cit, jehož kořeny s uabírně a celému bytu
lidí kulturního státního nebo velmi přibuzného
jsem a k pídě, na už tyto lidé bydlí, a
uší do fouke lásky vzrušující z přirozené
žylky ...", uží je to lásky více méně uvodnělá,
také idea - národnostní ústí svéj. Kultur. a polit.
program, vypracování společnos historie a uavza-
jens spravující uší historii: je to moderní olaste-
rectví (patriotismus) v tomto čirém a soupli-
covaném smyslu, tedy ueru loajlnost po
starém způsobu s dynastií a panovníkem vřídání."

Uas Nr 89

Masaryk : náučný slovník
encyklopedie - doporučen

Masaryk 14-15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - uázvorlovi' sobol.

je hodně něm:

„Uznávám, že jsem se o uázvorlovi' myšl^l“

„nědy jsem potraň^l friskočil“

Uzas Cesta III, 193

Věst. sobol. 29, 27, č. 9

130-138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : čechci

"Jisté je něm. menšina už velice stará; tím
je přesvědčen, že je organicky včleněna do českého
státu. Její počet, její hospodár. síla, její výška
kultura je zaručena v porovnání s jinými národy
ními menšinami v jiných státech její kladnou
postavením."

U nás Cesta 2, 80
České
1579 21
MUZEUM

Maas - Němci

"Odkazuje-li prof. Perar na zudne' vyroz. Dalimila
proti Němcům, ~~toz~~ ^{toz} dožaduje' jindežněm, že Němci
si jako minorita nedli u dovoleně páuovité
a úrazlivě, a tom jim celil tate' Hus. To
se připustit! Se v Cechách žii zlatanskim proměně
obou národů urodin' protoz se pociťovaly živěji
než jinde; "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
O přeložení čes. děj.

Maas (č. 14), 276

Čes. mysl 28, '32, č. 3-4, 131-142

Mas - Němci

"[...] v našem obnoveném státu musíme považovat
Němce za spoluoččany, a ne již tak docela jednoduše
za nepřátele; hádka nedůvěry, ústivost a hrdost
z té nebo oné strany je obvyklou ranou v těle
státu
"početní, hospodářská a kulturní síla naší
něm. menšiny"

Mas Cesta IV, 101
Dopis V. Dykovi '29
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - Věmci

"Kilko nemice Věmců uprostřed jejich vyvíjející se
děrování a uravnání / Equality. Způsobem povolání, ^{praxe} ~~by~~ také
vzhledem k zeměpisné poloze německé říše, aby se
stali učitelé Evropy. Je si jist, že tak velká
a vzdělaná národ jako předváděl německý, u-
čeme správnou cestu a prospero k tomu, aby
upravil organizaci Evropy."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas o duševní Evropě

Maas Cesta IV, 310

Gespräch mit Maas

Berliner Tagblatt 61, 321

č. 472, S. 1

Uas - Ueinci

0 přerumu Ueanci

"Vraždy by to nebylo ani možné, protože Ueinci
nežijí v skupinách. Jsem roztroušeni po různých
centrech na obvodu země a jejich hlavní stan
je samo město Praha."

Uas, Cesta IV, 156
Dat. Neue Europa 46, 730, č. 78
s. 21-22 Čoc-syf 730

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasaryš - čenci

437

"formální populační růst"

"udrívá sudetských čenců slovičkem jenom politickým"

"čmenová odlišnost"

"vychceme je počítat, ale musíme číst je počeslovem"

Cesta IV 437-8
LN 12, 34, 648

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Němci

"Obzvláště nás láze' kulturní poměr & Němcům.
Klmi Často pro bláznivost za něčem, co je u Němců,
a nevaldí nám například francouzské, ac' a
nám to často hodí vedobě a spádneji: máme
dohs příklad na naší vládní literaturě, která se
němč už utápi v Paříži, a ovdem v Paříži
umělé, dělané"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Čes 183

Maasaryk — Němci

[...] charakterem jsou Slovany neblížší Germánii.
[...] německé vlády neporušily našeho českého charak-
teru tak, jak se mnozí slavjanofilové domnívají!

Maasaryk 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - Němci

" [..] německé menšiny bydlí tak formálně
mezi Čechy, že jich nelze odložit. Prala
p. hlavním městem Čech, ale také největším
městem německých menšin. "

Uas Cesta III, 347

Udr. Ovob. 5, 28, 322

S. 1-3 20/11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas. - Němci

"Němci mají nejen právo účastnit se vlády,
nýbrž i povinnosti ..."

Mas Ceska III, 159

Vönger Tagblatt 57, 226

č. 211 7. 7. 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - Němci

„Dobrem se stalo, že vedle Čechů a Slováků
v našem státě již dávno je značný počet Němců;
pro celé státní, které nemají více obyvatelstva, a naši
Němci spolupracují, jsou na vysoké úrovni kulturní
a hospodářské.“

z nejdůležitějších problémů naší státu
„vyboučít velkých souvislostí“

Maas Carta III, 329
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Křižkov 36, 28, č. 551
s. 1-3 30/10

Masaryk - Němci x Češi,
Slovane

69 list. l-ra - Češi před Němci

71 naplnit čes. stát. právo: vytvořit v rámci Rak. čes. stát
křížka Trojspolku

brožurka Mathiasa Rathowského Právo a povinnost germa-
nizovat Čechy a Slovincy

72 čes. a slovju. - bezcenné věci; germanizace je

73 germanizaci doporučoval v 70. l. Franz Dobrodružný
těl. národohospodář Walcker

Lagarde: Německé spisy; germanizovat Slovany
(Prof. v Göttingenu)

74 Eduard Hartmann: vyhubit Poláky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moskov

18/11 1892

Mašaryš - Slované a Němci

"Inverze je to, jak chcete, Němci v Záhoně učili k vůli
Slovánům nic než fridundly, Němci nás Slovany uznají,
milují nás k vůli a v důsledku toho se stále a stále
bojují o to, aby se rovněž prosadila naše práva a
aby neoprávněné výsadky Němci byly omezeny na
tahovou míru, jara' jiné ústavní a zákoně v součtu
stále fridundly! ..."

Mašaryš 64

18/11 1892

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mararyš: čestí Němci

"Uklizom' sporu mezi námi a našimi Němci bude
veliký čin politický. Šežít' o rozluštění otázky
stálosti, o neřádném poměru národa našeho a
značné části a tím celého národa německého."

Naši Němci se přitom musí odpracovat, musí
se vzdát starého zvyku radobřady a uatřaví."

Mararyš 534

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Němci - Consensus

"u Němců můžeme vidět ten veliký consensus v cílech
ve světech, který se pak objevuje na rozmanitých
stranách, to dává němec. národu takovou sílu, ..."

Vrac 65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mařary - dohoda s křemci

„Křemci se da' dohodnuti s křemci provádeť
autonomni ve smyslu selfgovernmentu co
nejvíš, aby každý národ rozhodoval
ve vnitřní politice sám o sobě; to
járe' leži' v pojmu lidovosti, které se
dovoláváme.“ 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mař Čes 174

Masaryk - němčinu

54

55

"u nás se učí ~~lidské~~ z prakt. příčin němčině

"musí být našim národním cílem co možná zhostit se němčiny"

"ducha jejího se zhostit"

"zlo, že celý národ náš zna' němčiny, u nás jisté obrozuje"

neuvravně: proti Němcům a učíme se němčiny

"my máme svou příchu národní jev v hubě"

Trac

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas - němčina

< Z praktic. přičin u nás potřebná je
umělym němčina a ještě dlouho bude
potřebná >

škol. úrodnosti, obchodníci, vzdělanci
< dnes každý vzdělanec němcky ~~umí~~ ^{umí} > |

< Avšak, co jest, nemusí být vůbec a
nemusí být v budoucnosti >

< sledíme-li v budoucnosti, musíme formulo-
vat požadavek, aby čes. vzdělanec němcky
umět nemusel >

ces. l-ra, ces. školy, ces. společenst
Na ten čas odpovídá téměř všichni vzdělanci čes. poučení
& l-ry němcky >

uas 124-5
Kuze

Ujasany: němčina

"[...] dlouho se užívalo pro vědec. práci němčinou
- němčina němčinou se zabývala."

Dobr., Koll., Saf, Val.

Uas Čes. 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: němčina

"Jazyk něm. je pro nás důležitý politicky, naši
úředníci musí znát německý jazyk a musí jej
znát dobře, aby vnikli i do dialektů lidových."

"Jazyk německý je světový, proto výhodný jako
prostředek kulturní a vzdělávací."

Masaryk 535

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"Při nedostatku čerpků šel, zejména vyšších,
a při nedostatku l-ry - nejen šlechtě, nýbrž i vědecké-
naši spisovatelé nutně se vzdělávali a vychovávali
cizími jazyky a literaturami hlavně německy.
Mácha psal a básnil německy. Veruda německy
psal, a dokonce my lidé vědeckí musili jsme
psát německy. Proti německé se vedl boj nejen
politický, nýbrž i literární, a, řekl bych, právě
německou; využívali jsme německý proti german-
izaci. 7

Mareš 57

Maas - neumotiv

[Velká většina, nad všichni / starší cis.
spisovatelé, umělci i vědci odchováni
jsou na školách něm. nebo poloněmeckých.
Ukdilo jim to? utoliko. >

Maas Krize 123-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učarý - vyučování němčiny na gymn.

45 existují instrukce o vyučování němčiny
o vyučování němčiny. j-ů

„muzej“ vyvěrat z ducha foliety j-a
„kvalitost učebnice“ l-ry

46 psát učebnice, nepřeláhat z něm.

Uabkov

30/6 1897

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk -
nemčina v Obchodě

„... i kancelář Karla IV. přispěla v jisté měře
k ustálení spisovné nemčiny.“

Masaryk 40

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary - němčina za obrození

"Celi se literární převaz němčinou němčinou,
a to znamená, že se v době té, kdy v době
tzv. probuzení, národnost ještě nepojívala
tak určitě a vylučně z hlediska j-a jako
dnes. To právě odpovídá podobnosti j-a
čechů, " 4

Meas Ces 45

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - německá v Rad. a čes.

65

"Vše představa státu, naše představa národnosti nem' nic jiného než ... zbožnění j-a."
"My nechceme provádět tuto ... polit. filologii,"

67

"Samozřejmě nic a kultura"

68

"Léž bed' v tomto stadiu vývoje, nemáme ve srovnání s Němci v Barmenu nic podřadného." ".... v mnohém ohledu jsme před vámi."
závislost na něm. říši

Masaryk
18/11 1892
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : něm. filie - základ pro obrozování

"Podivný osud : německá filosofie musila dát
"ffidny" základ pro národ. smážením proti německé;"

Mas Čcs 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - něm. národ
~~rus.~~

„ Nejsem odporcem němec. kultury, němec. národa,
ale nemůžu mu, alych zločinůval prusky, uilitariismus
a pruskou reakci. “

Nejsem nepřítel rus. národa, ale základní odporce
oficiálního Ruska. “

Mastko 180

22/2 1911

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas. - Bauchaufzug

ve škole v Hrdoníně

něm. velouč přes učičem - sami Moravané

Bauchaufzug → Bachoraufzug

Mas Česba III, 1911

Věst. škol. 29, 27, o. 9
130-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - něm. ministři

Maasgruut rozliový s historikem Helmoltem

Helholt : 2-4 Němci v min. radě

jednání národ. demokracie

závazlost na počtu jednání s dělničstvem

Maas Carta III, 118

[1925]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary? - něm. kultura

"Těm, kdož duš o budoucnosti slováckého jazyka, nesou
a nemůžou velkým národ německý překonat; naopak
musí si co nejlepší vědomost o poměrech sociálních
národa těchto zjednat."

Žalomy oměty a budoucnost slovácká,
Jan ŠO

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. - něm. 6-4a

[na stránkách 'dení' P.E.N. - Slubu]
obstěno v Tribuně 7, '25,
s. 1 31/3 7

K něm. spis. Friedrichu Adlersovi německy:

"[...] byl jsem vždy ctěným episkopem vadi ná-
rodu z Československa, Fiedersim Stoffler, a Hartmann,
ale vím, že i ostatní, jako Meissner a Hartmann,
přijeli přemnohým Cechům k tomu, aby se ještě lépe
vznámili s dobrou literaturou."

TRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas Cesta II 99

Mašaný & - německá otázka

ČSR - stát s největší národnostní minoritou v Evr.
(kromě Pol. a Rus.)

z čes. strany návrh připojit okraj. oblasti k něm.

nevýhod. rozpojení Němců

< Čechizace Němců si nepřejeme >

možné úplné dorozumění

Mas Cerba 3 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasary 2 - něm. spisovatele' 20. let 20. st.

"fraxiti" (nař. Brod, ale i z Brna)

"paučo, jak zpracováni' své česke' oboli' a jak
v tom oboli' vůbec své německé vyjadřují' "
Kvalita je i pro hůnce práce jen hlavníím místem,
trebaže to svinisté německé nechtí a naši
pochopit nedovedou "

Uasary 42

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: vlivy něm. X franc.

"Je přirozené, že se u nás začalo proti německé
a germanisaci, když se u nás německé, německé
křesťanství a kultura oficiálně vumocovaly,
a naopak, že se vlivy a vzory francouzské
i jiné přijímaly ochotně, zejména vlivy slovanské,
vlastně pak řecké."

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM
Masaryk 525

Masaryk - Něm.

- 465 prof. Julius Wolf přijal M-emu
ČSR podpora celá země Něm. a Francie
nepovstali proti němu, politiku, dost často se um vyčítá
politika germanofilní
466 sudet. Němci: Co Němci chtějí požadovat a požadují?
francouz, do k stane

Cesta IV

Neue Freie Presse 29, 17/5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Němci

"Udělalí pokus a prohráli."

65 mil - podle Ruska největší národ Evropy

"Němci jsou v podstatě vesměs profesori. To znamená,
že budou vyslíb."

pangermanismus, už v min. stol. v Rakousku
"národ páni - národ vládaři"

Hitler & vzdává Alrasen - Lohrnska

Cesta IV, 428

LN 42, 34, č. 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas - čímecro

H. Mann [massage]

"Tu mi řekl, že čímecro musí být tupej.
Je to, oned, který si samo vyvozdlo a který"
se da změnit jen vlastním lepitím formování."

Mas Čista III 384

Průtokem 1, 224, 0.3

5-38

31/1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - německí

"Všichni německí byli přirozeně střešní a hlubší než
došanci a německí vůbec: lidé vzdělanější
německou kulturou bylo velmi málo (mali počet
elektriků nepadať tu na váhu); bojovalo se slovanů,
francouzů, ale vyplýlo se německy."

Príkl: Kollár - něm. ideje
něm. vzdělání
něm. žens

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk

Masaryk z němectví

„Rozumí se samo sebou, že všechno naše národní
úsilí vede se a musí se učiti za bránou cílem,
odpoutat se od němectví.“

Masaryk 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marany
nevedou

„Český spisovatel šel dvojnásobně zívotem, i zívem a
národním; byl vzdělán německy, neboť školy byly
německé a latinské, publicista a básník
německý. V touze a úsilí po kvalitě vlastního j-á obnovovateli
naši b-ry odlišili se je vzorec; byl vlastně jedním, zato živý
-lid a jeho udava; ~~poznání b-ry staroč. bylo malý a byly uato fru-~~
stupny. Teprve se začali, myslím, ~~francouzsky~~ ^{francouzsky}.
~~horovala se slovaný, francouzsky, ale~~
~~vyplato e německy~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mar 27 9

Masaryk - Herudq

"Jako při kačkovi, tak i u Herudy uvadí německé
(mladoněmecké) vlivy, proraží se nich od počátku
silná národní individualita a boj o tu individu-
alitu; i u Herudy vedle vlivů německých dají
se konstruovat vlivy severní, ruské a anglické."

Masaryk

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marany E, T. G. - nevzdělání jazyk

„Tolik lidí dnes káče své lášce z národu, ale jistě
naš, jazyk nepřelouží a nevzdělání j-emu
báse!“

celo z květnu 07. Za tu čas: matriční
národnost 14,734,47
vz. NR 78 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk =

Hus - pokračování

„potomkové“ Právní... vypracovali u nás pro ústřední

Dobruška, Kollár, Šafařík, Palach, Havlíček,

Aug. Smetana ...

Masaryk 90, 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prostor čtení

magaryš -
obrození

„Obrození, vzrušení, zartovňování“ mi závidíme,
ale užíváme také metě silného slova: probuzení.
Již tou metaforickou terminologií naznačujeme
jistou zkrácenost jazyka; avšak dostáváme se v historii;
že v 18. st. obrození, renesance nastaly i u řízků
národů. Je to doba ~~reality~~ ^{klas. lit.} ~~vše~~ ^{evropského} významu, jako před

ní renesance, humanismus a reformace na počátku
nové doby; Němci, Francouzové, Italové, Angličané
mluví o probuzení a obrození 18. věku.

Masaryk: obrození

"Obrození znamená pouze uvědomění j-ové,
obrození znamená uvědomění v tom nepříméj-
ším smyslu, uvědomění filosofické, umělecké,
náboženské."

Masaryk 90/175

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasary: obrozeni

"[Obrodicové] německy psali a byli vlastně německými spisovateli, jak pracně slavali se spisovateli národnosti, a není divu, že myšlenky své brali z německ ..."

Kollar - berderovec

Neasary 37
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk:

Obrození [definice]

Obrození podle románského slova: renaissance
rozumitelně zahájení nové doby v kruzích umění,
v přelomu dotčeného období slova dávno se užívá
o nové době která se ve vědě a umění postavila
proti středověkému názoru suverénnímu vypracování
včetně katolicismem. V oboru náboženském
a církevním užívá se slova reforma, reformace.
"... pokrok, vývoj a rozvoj ve smyslu slova zdobo-
vání, napravení, opravení."
Mas Hus 90, 9

Masaryk : obrozem'

"Postaveni do plnosti moderního života, naši buditelé
nutně musili jazyk netoliko očistovat, ale i roz-
hojnovat. Čerpali tedy především ze staré čestiny.
Další zdroj byly jurtbarské jazyky slovanské a komické
jazyky slov a dialektů, zejm. slovenština."

Masaryk 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marary - obrození

"Půda byla v druzem' dynastie, státní a církevní,
ale na půdě byl třeba nemobility čes. sedláka,
a ten to zachoval jistou úrodnou tradici a svůj
jazyk; v Prase a německých městech byla inteligence
side německy odchoval, ale peněblivá otčina
jejich duchovního dědictví a s tou inteligencí
sympatizoval ten náš dělník, sloužil republiku
německého průmyslu a obchodu - Sami lidé mali,
chudí a bídní, poučení a vrátem, a ti, když
v Evropě zakoulo volání po svobodě, rovnosti a
bratřství, říkali se k volajícím."

Marx Lit &

• Masaryk i obrozeni'

"Naše tak zvané obrození je přirozeným a důsled-
ným pokračováním doby dřívější a zejména je
charakterizováno na ideu a ideály naší reformace
křesťanského osvícením, humanismem a veškerou
uvědomělostí. Ale naše obrození dáleho
nemí dovršeno [...]"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Pal 26, 9

Masaryk — obrození

“... naše obrození nebylo tak osamocené a trváčné,
jako se obvykle mluví, nýbrž se v celku roz-
sýlá v evropské vývoji.”

Masaryk 258

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mařary

odchylky j-ové

"zvlášt' vyřknám tam, kde není ještě vřostřaně
a mohl by život kulturní"

"i nepřátné odchylky j-ové se intenzivněji pozorují,
a tý se na zvlášt'ostech, dokonce čisto lora'lních"

ale: "usamostatnění lid. j-a (přeba dialektu)
mělo dobrý účinek pro vývoj kulturní"

Mař Slov 23, 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nasazet odnarodovanu

Nasile' potlacovanu, odnarodovanu a pravenodi
novanu ve vsetch smyslech stately je ohromnou
zbratou bil a suidrodnuim uravni' d'kovat; take'
panupici' potlaceni' narod se podrozpa' hlus, ze se
dopou'it' k'asili', a tim, ze prijima' suidoli' nejlepsi'
charaktery' naroda potlaceneho.

Nas nova' Evr 747 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : odnárodnování

„Škola nemusí vlastněčit, ale vychovávat
charaktery, utužovat mravní povahu, která
láčadlivě odolá. Charakteru člověka se
nepoumčí za žádných okolností! Jeho pýž
je mu obážíou, charakteru pýžem obážíou
národností.“

MORAVSKÉ
MASARÝK 15
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk — otázka j-ova'

„Otázka j-ova' a přirozené obzře jejího řešení nemohou
naš odtrhnout. Jazyk je velmi podstatná část národ-
nosti, ale není čepava' pojmu a obsahu národnosti;
ovšem jazyk patří. je každému národu své
braky a milý. Pěstování j-va v duhu národ. ději
je hlavně f-ou, vědou a filosofi'. Pro moderní
stát, pro stát demokratický má jazyk hlavně význam
administracní. My máme rozšířené problémy
j-oví a minoritní, otázka j-ova' otázka nebude,
jak byla v Rakousku a Uhersku, otázkou především
politickou, nýbrž když se stane otázkou admini-
stracní.“

Národ. shromáždění a vládě 7/3 '20
Cesta k demokracii 1, '39, 269

Masaryk: humanist u Palackého

" svou národní povahou národ celý a slovanický
je humanist, je ~~průběh~~ čistého člověka představi-
telem "

" nejčistší podoba církve evanjelická - [...] bratr-
ství "

Mas Pal 26. 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvaryz: Palackeho narodnost

„Kad státem podle Palackeho stojí národ a
národnost. Národ jako celek je Palackému
osoba mravní a právní: národnost rozumí
uvědomění mravních a právních úkolů a
národních národních.“

Uas Pal 26, 37

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učinky: Palachy' - idea národní
kritiky

"Právě svou historií a jistou výkladem Palachy'
naproti slovan. rozplyvnosti doby hollákovské
- ideu národní v pravém a hlubokém slova
smyslu zčásti utvářel námy, že národ náš vedle
jiných a číselně větších povolel byl a
že k cíli velikému nepovstáhl."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
" [...] netřeba národ svůj ~~golládats~~ za vyvolený
a jistě vyvolený: práva humanita celí protokolem
individuál, štěstí, státní a národní, církevní a
vzdělání. " Mas Pal '26, 40

Masaryk a Palacký - slovenčina

"Palacký se [m] častěji oryval proti spisovné řeči
slovenče, háje jednoty spis. j-a a l-y česko-
slovenče."

Masaryk 26/10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - paugermanismus

"Dnes se z paugermanismu stala politika. Začal
se nazývat národním socialismem nebo křivismem."

Usp. Cest. IV, 374

Právo lidu 1/2, 33, č. 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Was - pangermanismus

"Dies pangermanismus je předně filosofie
dějin, dějin německého národa a celé lidstva;
je to forma soustavných studií historie
vývoje a stavu německého a ostatních zemí
užit místo německého národa mezi národy
v histor. vývoji; zároveň pangermanismem
rozumíme polit. ústředí a ústředí založené na
pangermanistické teorii"

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Was NF 63

Lagarde - celkový filosofický a teolog. reprezentant
Treitschke - historik
cis. Vilem - politik t. 64

"Pan germanismus hned se sametis procthu
nebyl pouze teori' a polit. idealem, nybrz
take vyrazem polit. vyvoje nemeck. naroda."

Mag NĚ 64

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - paugermanismus

"Němci podle paugermanismu mají převahu v in-
dustrii a technice; vedle úspěchů vojenských mají
úspěchy a přímý převahou ve vědě, školství, filo-
sofii, hudbě a umění - Němci svou kulturu
mají právo, ba přímou povinnost ovládat svět,
Němci jsou jediným a jediným Herrenvolk, jediným
absolutním Herrenvolk! Němci, čine doslova,
stane se spánstvem Evropy a lidstva."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas NE 70

Uas - paugermanismus

"Paugermanus vědomě udrží a šíří nepřátelství
a nenávisť k sousedním národům, zejména
k Slovákům; obzvláště Čechům, pro své zlástřední
postavení světové, jsou Němci tím v obzvláště
U paugermanu. Či se hrozí se Čechům, stejně
Polským, vyloučením a násilnou germanizací.
Je tudíž projev Monarchismu, že Němci mají
Čechům přerážet tvrdé lebky, Lagarde a
jim vůdcové paugermanismu kuliví stejně
brutálně."

Uas NE 71

Masaryk: fašerismus imperialismus

"V historické perspektivě je mi fašerismus imperialismus zpočátku jako prodloužení starého a vlnitého antagonismu ~~mezi~~ - ~~rodů~~,
Západu a Východu, Evropy a Asie, později Říma
a Byzance; antagonismu nejen národnostním,
nýbrž i kulturním."

Masaryk 36, 35

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvarog: paucismus

[Palacky] se obrazuje proti přejetostem, sicut
o tom, že by se Slovane' co nejdrive ucasti
draziti; odmítaje takto paucismus vyhost dává
také snihu o utvoření a uvedení jednoho
jazyka v slovanstvech.

Uas Val 26, 40

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - panslavismus

219 "narodní obrození narodů slovanských mělo od prvopočátku
vše učení zjevný program panství" 4

"podobnost j-ů, mravů a obyčejů"
příklad snah panství, panství, panství
a panství

220 "vítěz úloha Rusů
"vyniklo se na japonské nepolitické vzájemnosti"
"kulturní souměrnost" učil se slovanským
panství byl akademický, dílo učení slovanské
a historie

diferenciace: Češi Slováci
Rusové - Velkorusové
Slováci - Chorvati atd.

Slavistika

RAE 1220

Mas. - vlasteneckí *patristisunies*

"Vlasteneckí se bouá, vlasteneckí se
mluví." ?

Mas. Cesta III, 272
LN 36, 228, c. 182
s. 1-2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - vlastenecký *patriotismus*

"nemá vidět cizí národ - to je laciné vlastenecké nega-
tivum, ale nutné je vlastenecké pozitivum, které se
negativizuje stále, co dělá soused, ale stará se o svůj
národ."

MN 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasny: pisno

"Pisno je pro vyhovu frabie Ram & upasnovani
pojmu."

Uzas Nay 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryš: poezie

"Kune odedaluna kajmala zejm. souvostod politiky,
státnictví a poesie [...]: ba'suici u vřech národů'
jsou tvůrci a strážci národ. a také polit. ideálů'.
Ja' aspoň jsem si nejlepší poezii' tímto obrazivost'
a pro svůj ~~život~~ životec. realizmu ustoval
jsem o tu exaltaci fantazii Goethovu. Bez
obrazivosti (fantazie, ne fantastiky!) není
možná velkorysá, svobodná politická tvorba;
státnictví pro občany je poietés - tvůrčí,
tvůrce."

Mašaryš 570

Masaryk: poesie

"Ja jsem vždycky věřil, že umění a poesie
jsou v těsném spojení s politikou [...] Poesie
vychoová imaginaci, a v politice snad více
než jinde potřebujeme imaginace, vidění
do budoucnosti a proniknutí do duše
ludbyh. 4

Mas Cesta 2, 1/65
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
reči k J. N. Curzonovi
23/10 23

Masaryk : řaz poezie

"Poeta se nedrží' tak fírně umělého j-a, ..."
Životnost

Mas. Nar. 79 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: pojem

"Klasifikaci' vseho v'ed'eni' vyka' si vid'ec pojem
řady' umi'stovat' v soustavu celou, a to ovšem
jen tehdy možným býti, když řady' pojem co
možná studujeme v celku vědním."

Mas Log 127

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : obecné pojmy
slova konkrétní pojmy

"Lidé se sbojují ochotně v theorii i v praxi slovy
na konkrétní pojmy a věci."

"Havlíčkův právní bojovat proti Eulatyho slovicím
v politice."

"Přirozená sloučenost k pojmu obecnému,
podmíněná vývojem myšlenek"

"Zvláště pojmy kolektivní, jako: národ, lidstvo,
stát, církev, **MORAVSKÉ** **ZEMSKÉ** **MUZEUM**, inteligence, buržoazie,
proletariát a pojmy podobné jsou většinou lidé,
velmi nejasné, neúčelné."

"mílovat o konkrétnosti"

Mas Rev 512

Masaryk — Poláci — práce

„směsice rybnícké, polské romantiky“ + „pokus o organizaci
národa na práci“

Prac 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neas - pol. koridor

"[...] slyšim od mnohých Němců, že u Edy u-
příjmu dlešim' star, který odřezává vřelou ků-
ru od hlavního těla říše."

Neas Cesta IV, 175

Prager Tagblatt 55, 30, č. 230,
30/9 s. 1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - národní fyzika
Pol X C

" [III] Ot- li u vání a uání foli-^{ny} ^{ku}, histor-^{ku} ^{ab-} .
že Poláci jsou vaneštiněpi ^{ne} ^{že} mají více fantazie,
ny že jsou ueri Slovany Němci, nebo dokonce
Američané, ^{ab-} - máne před ^{blouzn} ⁱⁿ ^{generali-}
zacem ^{jistý} ^{strach}. ^{muže} ^v ^{nich} ^{byť} ^{pru-}
pravdy, ^{ale} ^{to} ^{nestačí} ^{na} ^{výklad} ^{vešleho} ^{uárod-}
ního ^{charakteru}, ^{uárodného} ^{života} ^a ^{jeho} ^{vývoje}.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Uas Cesta III, 201
Přístavní V, 27, č. 9,
s. 133 / 10/3

Uzasneny
palstina, kustinu

«Učē se palstine a kustinu, Čechi spoletu' na podobu
s materstinou, konstruujē slova v cizim j-č kombin-
ujujē podle analogie. Totēz platí pro anglickum
v formu s vepřechu. Odsud velké buzly: ...»

Uzas Lit 52

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasny - ponemcovani

"tedy u bylo jaro dnes povinnos vasterovani"
"tedy" "stol bylo malo"

lid zustaval v jadrn suem nezasažen"

"na stolach vyssich latina
Buchmayer melvil latinsky, nic v nemedy

Uzas Ces. 56

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasanyč - Praha

"Praha, v už oficiální germanizaci, avšak i naše
kulturní a národní úsilí by centralizovatny,
podléhalo němu, vlivu slevěti, ale i tu třeba
pečli její vyředit, nebyl-li ten vliv přece jen
boice na povrchu.

Dr. Matka, Neruda

Uasanyč 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: práva jagžova'

"[od 18. stol.] vedle státu a v státu vystupuje pořádk
učinějí abo pořádkí národ. K právnímu člověku
čítají se ve státech národně smiřených práva
j'ova'."

Rak., Belgie, Rus.

Mas Soc II 161

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvažuj: právo j-ové

"Demokratismus staví se proti aristokracii a v tom
přichází jazyk & platnost. Jedná se - politicky -
o osvobození masy, a tím také musí být
divněn jazyk. Lid by měl volný, kdyby ne-
měl mluvit j-ou, kdyby neměl právo
j-ové."

"Lidovost znamená [...] j-ovou lidovost."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masaryk 19 6

Masaryk: práva j-ová - přirozená

"Státoprávně se prohlásuji práva j-ová pravidlem
za právo přirozené tak jako práva lidstva; v nich
nachází ideu národnosti naší etnické a právní
podklad."

Mas Soc II 161

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - prosích jazyk

"Jazyk prospívá, když lidé volutně sibi
a myslí, jazyk rozostňuje a šlechetí jen kdo
svým bratrem, kdo svého má co říci."

"Bratři vzdělávajíce národ, vzdělávali
také jazyk."

Masaryk '90, 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učarary: překlady

~~110~~

"...dobré překlady vyžadují důkladnou znalost
odbornou práce mnohem větší, nežli
často se myslí."

Mar 26 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Was - stym. Přemyslanci

Program našich čes. brátn^o byl dán jepícku
jménem Přemyslanci, kteréžto slovo znamená
přemyslet, a to si třeba uvědomit. >

Was Cesta 3, 45

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: frázeň jazyk

"Husova reforma měla rovněž přirozený důsledek
národnostní. Tím, že osvobodil individualní
svědomí, se uvolnil člověka od vnější autority
církve a státu, usiluje zároveň o vzdělání
a krásnost frázeň jazyk, stal se tím
osvětovým prostředkem, kterým v době stáří
byla latina."

Masaryk 90 19
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas. — publicistka

"nas tich nemí dosti svetov' ujmu j-om i celro-
ujmu najem, aby stacil v cizine jako zdroj
poznání o uas; jeste dlouho budou lidé
vskusí mají o uas zájem, dávají přednost
informacím, jež uasbírají osobně."

Cesta IV, 182

LN 38, 39, č. 503

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

5. 2

5/10

Uasary — Puchmajer

"... přidání z 'cizozemským' ušetřím vám 'polovici'
fráze budeme-li mít i polky' příklad je tuce"

"stane se slovenským
Puchmajer: obava, že touto nemotornou formou dílo
čestnou věcí se polsky a žude

~~Uasary 36~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk — racionalismus

"... rozumové činnosti ducha lidského helps
porozumí, kdo racionalismus se drží, order
racionalismus ~~učí nás, že~~ empirie psychologické
se nepřouští."

Masaryk J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxizmus - Rakousko

"Rakúšani' padli do sféry nemecké' kultury, ale veľmi
diferencovali medzi prúdomi a tradícií, ktorá' prevládala
v Nemecku: Lessing, Goethe, Herder a mnoho ďalších
byli Nemecki, ak by neboli, čítali by Hitlerov-
ci. Jestlize Rakousko nechce byť spojené s Nemeckom,
navráťte si na starou tradíciu."

Marx, Carla 11/387
New York Times + Magazine 83, 33,
5, 3 a 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: Zároveň

„Sám z Valašky a Havlíčkov souhlasím —
ještě dříve než se myslí a chciť jinak [...]“
Ostatně je pravda, naše zeměpisná poloha a
evropský poměr k těmto v zemích našich
tak evropských, se všeho srovnáním s našimi
státy a národy jinými situace naší nevy-
čerpává.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masaryk 354

Maas - Rab.-leh.

"Rabandro-leherdy, stat docela umely,
drzeni dynastii a armadou proti demokrat.
prosvědání, klerikalni, jezuitsky, stejne jako
Kruso drzi ideu středověk. impéria."

Maas NE 77

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasary - rasa

↓ Ale řádky z evrop. národní není » čistý« z hlediska
rasy. Některé právě tak ne jsou viditelně ostatní.
V průběhu svých dějů germanizovali Slovany, Prusy,
Litovce, německé provině ležící na východ od
Labe byly slyš slovanské. Které zavorů není smlouva
o nic méně; mají v zájmu čes. kulturu. Ostatně
čes. nejsou vůbec čistou rasou, u nich je smlouva
Slovany čes. s germány a s třetími rasami, které ob-
vazují naše území před udání. U Rusů je to smlouva
ještě dále do soupl. rasy je. V Rusku je, jak dnes
více jak stovka národností, Francouzů, čes. čes.
je rovněž smlouva smlouva. Italové nejsou čisti, potomci
Římanů, protož v jejich zájmu franc. čes. čes.,
albánska, slovani atd.
Slovo »čista čes.« nebo »čista rasa« nic nezna-
mená.
Mas Cesta IV, 377
Pravo lidu 42, '33, č. 230

^{historie}
Marxův: řečníci v politice

"Dobry řečník se posud dost obecně pokládá za
dobrého politika."

"demagogie je také politika"

"zdánlivá lidovost projevů se v politické agi-
taci a v ulicích."

"zejm. franc. revoluce zlidovila polit. sloh
praní i ulicemi."

Mar Rev 569

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvarany - rovnoprávnost ju

" naše národnostní politika loyálně frizna' národnú
a j-ova' práva ostatních národů naší republiky.

" In naší republice nebude žádného národního odná-
rodňování "

K prvním výročí samostatnosti:

Uar. sloum. 28/10⁷19

Čestná demokracie 1, 39, 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašary - ~~novopřátost~~ j-u

"My jsme na vlastním tele počítali, co znamená sou-
stavní odstraňování mabřstiny. To stále dráždí
a naproti tomu není odstraňováno. My jsme se na příděl
řekli nad tím, že na čes. kř. nebyl na bendovládě
vzat žádný odled. naše sborové oddělení také
tamtéž neměly."

z rozpravory s deputací bydlí vátu čs.
demokratickou 7/5 19

Česka demokracie 1, ~~45~~ 20, 128
39

MOŘAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: rozum x cit

"Rozum vedeš by nás & jednat' a prac'í,
rozum nepřiměl by nás & rozhodnutí,
sdyk uchylo citu, které nás & rozum a
čistě nastoupí. Rozum poslední učel
jednat' poručá a nám je představení,
také cit a učelnost naše nás & nám
vedou."

Masaryk
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - RKZ

„Brzy ušlo jen o národní rozum, má i o národní
spravedlnost a přirozené ^{doceka} logicky vedla k
takové závažnosti, že nevíci celé duchovní organi-
zace národní, až konečně i politické. Ustavily
se dva tábory, starostarostevní a pokrokoví.“

Masaryk 170

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaný : Rusini na Podkarp. Rusi

"Jazykové [...] byli v samých začátcích spis. j-a,
přidržovali se svého nářečí (vlastně svých
nářečí) s pravopisem více historickým než
fonetickým, odlišující se tím od Ukrajinců."

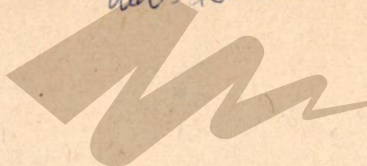
Mašaný 295

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. - Kunst

[...] musím říci o nových proudech, že jejich filo-
"sofická příprava, podstatou, jak říkají 'Larone',
je slabá."

Uas. Krize 335

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: rusofilství

"[...] oholo Ruska - slunce mely proudit planety
- slovausti národové [...]"

Masaryk 36 16

[...] nemiloval jsem Rusko, to jest ruský národ
a lid, měne než naši rusofilové, ale láhva
nemí uspat rozum.

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasary? - odhad čístku obyč.

Rab.	54
Ukr.	30
Čech.	165
Jf	58
Fr.	64

Aug 145

Rub. evr. 400, s Asii' 500

USA 1195 mil

v n. 1789 nejvíce obyč. ve Francii: 26 mil
Rab 19, Aug 17, Rus. 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Katal I 233

Mařaryš - rusové

"Človák ve své gupatie z Rusův ... , dokonce i z Bol-
ševiků. Jsem přesvědčen, že i Rusové nakonec dospějí,
na základě svých zkušeností z přijatelné formy společen-
ského uspořádání, ale chci být svůj úvod této
zkušenosti ušefit."

Cesta IV, 417

Morgenzeitung (Ostrov)

MORAVSKÉ 22, 34, č. 126
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk — Rusové

„Často se Rusům vytyká pro ... klerikální nevědomost
juristických pojmů nepravem anarchismus a ne-
schopnost založit a udržet stát.“

Mas Pa E I 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Rusové

227 "ohled na Slovany velet u toho nepatrnou"
pauklavismus u něst. intelektuálů (deřabristů)

228 medivěry & Cechům
car Mikuláš proti pauklavismu

229 Sevčejov; Káňad leuje!

pauklavismus = pauklavismus

230 revoluce 1830 - odcižení mezi Polák a Rusy,
231 - " 1863, od 1870 politická futurbování

národnost. program Uvarovův: vsledky neruské národnosti foretství

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk - Rusové

knihovna

"Rus našel svou opravdovou, nejpřirozenou, staroruskou slovenskou, předpětrovskou kulturu na venkově, ppř. na morkelém je sedláč, mužik, celý národ, Evropan má svou vědomou civilizaci, její ohnisko je v městě a ppř. v morkelém je buržoa se svým industrialismem, jenž ovláda život sociální, a se svou filantropií, jež v jádru vyplývá jen z egoistických výpočtů."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

La E 185

Učarany - Rusové - Byzantinismus

„Nedostatek křesťanské a církevní náboženské
organizace v Evropě jako Byzantinismus a Rusové
sami kritizují toto označení a ~~to~~ přijímají kritiku
v něm obsaženou. ...
přiložili sílu křesťanské na zjednotěných formách a na
zjednotěném učení ... vnepřnost a jistoty, materialismus
zbožnosti (kult - liturgie - uctívání obrazů a ostatků),
pasivismus zbožnosti a nábožen. chování vůbec,
fiktivní mysticismus a konečně těsné spojení církve
se státem a národností.“

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM

Pa II 376

Uasaryš — Rusové — práce

viz Dostojevskij „rus. člověk má právní svědomí“
(Karamazovi, Idiot)

Kirejevskij: Němec pracuje loutkama, Rus jen z bity

Prac 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učesání - Rusové - receptivnost

„Lze říci, že Rusové mají receptivnost; nevěřím
však, že je to vlastně schopnost urodit“

Rač III, 110

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marx - Rusové - revoluce

"Socialistickou a filozofickou revoluci vede intelektuál
inteligence, přitom na této revoluce osvobodit mužičů
- to bylo selahy Rusů - narodniců, mužičofilstů
charakterizuje rus. socialismus; dělní, město se stává
pro socialismus důležitým až později, ale město, dělní
průmyslový průmysl je konečně opět býti vesnicí
mužičů."

Rač II, 238

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ustavny 2 - Rusové - revoluce

"Rus dosud doufal, že revoluce přinese rázradu,
věřil právě dosud mytidu, nihilidě. "

Rusové velice snadno zapouklují, že jejich cílem není
revoluce, nýbrž demokracie, kudy "revolucionismus
jenž částí upadá do anarchismu a nihilismu" "
"... muži revolucionáři" si ce staré pojmy, že především
musí být ubity staré pojmy a zvyky, ale rus. revolu-
cionáři částí vyplí starým zvykům a žije podle
starých zvyků."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
ROK II 1914

"Nehotovost rus. poměry vytvořila teror jako vládní
formu revoluce, z čeho pro osobní; pducibility musie
bojovat zase jen proti jednotlivci."
t. 415

Measary E - Rusové - revolucím!

"Rusové jsou velcí revolucím, ale méně demo-
kratici!"

Mas Pa E II 403

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - vlivy na Dusy
vliv tabačky (zol. tresky)
dlušítejší polsko-liberské
švédsko-německé

RAE I 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maasov? — Rusko

Kirijevsky

" Rusko se liši ve své nejvzácnější podstatě od
Evropy; rozdíl a rozpor obou křesťanství je podstatně
rozdílným náboženstvím a církevním, sboji zde
proti sobě víra a více nepřátelství, víření, tradice
a bratřina, východní pravoslavné a západní katolick-
ní a převážně germánský protestantismus. "

La 17 184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasny - Rusko a Evr.

moste kajem o Rusko

"je možno již ulevit nejen o povrořtovanu' Ruska,
nybrž i o poruřtovanu' Evropy."

od 18. stol. polit. vliv Ruska

pruřimahu' ~~rus.~~ rus. l-ly

obdivovatele' i Voltaire, Herder, Nietzsche,

Macberlinu' aj.

"Soudnu' Evropy a Ruska je samo sebou metodolo-
gicky velmi vlnodue i vlastnu' otazku se stavuřt
Evropanu' zivouřtihu' rusk. analogicku'."

HRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Pa II 430

Uvarov? - Murina

"Pro Rusy měla mimoto obáha správněs j-a spravneho
zvládnú v'znam: tojeve s reformami Petrovými
a je nidi se uplatňuje v l-70 rus. lid. jezž,
do té doby byl spis. j-emu starý jezž církevní."

"j-ový dualismus
připisuje se Karavzinu, ale už Fouvixin přal
novou Murinu

RaE I 89

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk - ročník x ulavou

[...] (u nás je netoliko ročník, výběz každý
ulavou politikem).

mas krise 290

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - slavistika

"[...] slavistika je, vědecky řečeno, zároveň studium
ostatních evrop. národů a vlastně i Asie, pokud
se Luter, zejména jako Anglie a Francie, stalo
asijskou mocností."

Uas Cesta IV, 12

Re Slavonic Review

71, 29, č. 20

240-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - slavistka

„Slavistka od svih počinje ma' ued duchovno
jedno ceni Slovani a zároveň ydeli udruoty;
slavistka ma' podatni v'elidstvi.“

Maas Cesta IV / 66

Lidnov 37, 27, c. 519,

s. 2 15/10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mačary : Slováci

"Češi a Slováci jsou jeden národ a mají jeden
jazyk. Češi by se svobodněji, vyvíjeli svůj jazyk
dříve a intenzivněji než Slováci. Tím se stalo že
Slováci zachovali své starší nářečí, jelikož udrželi
jako jazyk spisovný. Jazykové obzory mezi
Čechy a Slovaky nemají být nemožné."

U nás Slov 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"ethnická říce,
Čechů křesťanů"

9

Masaryk - Slováci

slowen. učit. → spis. jazyk
rozdiely v kým. výsti učeš mezi ~~paš.~~ a učeš
udržovaní jednotného spis. j-á
jová centralizace (i ve Francii, Angl.)
diferenciální snahy u učeš.

Rač I 225

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Slovačci

„... Slovenci se dobyli na většinu prostourstos'
Polaris, Luvu a Jihoslovani, a stýž ty, napríklad
s Rusy ukendžici, pou velmi intimeri, slovenština
a ruština, skutečně splývají a jedná v druhé
přechází.“

Masaryk

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meas - Slováci

4-ové obrazy a dobovce j-ovety gornu nemúže
byť, sdyz listava postavila slovenčinu na rovnú
castinu v celku štate.

Prezident Masaryk o nečetných
novin. obrazkách.

Politika 2, 32, č. 11, 12-123

Meas Cesta TV, 281

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - Slováci

„Do tisíc let byl sloven. národ podrobeným
sluhou Maďarů. Za celého Třetího maďar. panství
nebyla na Slovensku vznikla jediná sloven. škola.
Slováci měli být pomádkami. Jejich kultura
byla potlačována nátlakem. Slovenština se tedy
nemohla vyvíjet pro jazyk dialekt. Všechno
duchovní a kulturní vývoj se musel opírat
o ceterorodou řeč čes. Ale Slováci a
Čechovi nemají vzájemně si rozumět. Jejich
jazyk jsou si blíže než latina a
francouzština.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas Cerba III 343-4
Vár Anot 51 28 322
s. 1-3 20/11

Mašary & Slováci

- Rovnocennosť slovenskej a českéj polovice vyjadrená
"niekedy menom tohoto štátu, ale aj demokratickou
ústavou a programom štátnej politiky, zabezpečuje
zachovanie slovenskej svojráznej reči a kultúry
a rozvinutie tých vlastností, ktoré vyplývajú
zo sloven. národného charakteru."

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ '27
MUZEUM
Masarova 2, 127

Masaryk - Slovane!

"Slovanská národové, ačkoliv všichni mají svou zvláštní
a starou k-ru, přesto si zachovali j-ouě doleš spo-
lečnicko, že j-a přibuznost sama jedinstve' slovan-
národy s-ouě přibližuje."

uzří než Germ. a Rom. ["kuij' usudeš uzabla-
dít se na řazy hospodněm odbornictv, vybrž pouze
na prakt. znalost slovan. j-á a l-č]

"Historie slovan. MORAVSKÉ
ZELENÉ
MUZEUM více historie' sousedních
vlavů cizích, byzantských, germ., něm., fin., tatar.
a tureckých."

Mas Slov '23 29

Masaryk — Slovane' — práce

"Slovane' je talový rozfolcenenec od přírody"

Prac 23

1898

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaný

— jazyk Slovanský

"že řeč naše volubně konvulzivnější jest než jiné řeči
osvoicenyh národů, je pravda; z toho však nejde, že
řeči své se vzdáti máme a jiné učivati, ... řeč se
vyvíjí právě tak jako všechny možnosti ducha
lidského, a proto s jistotou jest očekávati, že i řeč
naše edysi abstraktnější bude než nyní, je-li toho
víšec zapobíví ..."

Zároveň omyšl a budoucnost Slovanstva

MRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

79

1876

stovany jazyk
Kasany: veslovanská

"Konstruovat jazyk veslovau jest naivni, je
to delba' naroda. Veslovanskym jazykem,
kdyz jiz jest, je rustina."

Kasany 44

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1919

Masaryk - ^{slovan} jednotný jazyk

"Tyto úvahy o jednotném jazyce [slovan.] mely vímno
národní a politické důvody jeden dívod křte
vědecký, jazykozpytný. Tou měrou, kterou se filologie
přímě ubírala v tvořivaci jazykovědě a vzhledá-
vala a konstruovala společné kořeny a příby
jazyků a kmenových kategorie, ba dokonce i
jazyků, naši čisti a velké slovanští jazyk-
opisci podobně přicházeli k jednotnému j-ku,
hladouce do budoucnosti, co ostatní jazykozpyt
hledal v minulosti."

Masaryk 58

1923

Meas - slovan. j-y

[Čes. student ...] se naučil snadno druhému
slovan. j-y, ne jen aby se vzdělával, ale aby se
upevnil v tom, čemu se říká druhé slovan. >

Polština - více vzdělávacích potřeb. - na pol.
mnoho dobře se věděla poezie. - učeb.

Slovník - do Záhřebu

Rusina - mnoho překladů - mnoho spisů
o věcech slovan.

Ordina' l-n

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meas Krize 196-7

1895

Uasaryš - slovan. j-y

russ. Dobrowsky 1799, 1813^z

Tschwager Lehrgebäude der russ. Sprache 1820

Haura česky 1849

fol. Spachta 1836, Haura 1839

Sch. Tefere "v naší době"

slovančy 0 "musíme tedy, kdo chce číst

j-y/slovan. a cizí vědec, smát nařed

I vědecky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas Čes 54

1923

Maas - Slovanstvo

"Přel bych si, aby naše slovan. vzájemnost se
projevila proumyšlenou organizací práce. Nejed-
cenněji ani idealistického slovan. nadřeni,
ale dražší; daleko dražší je mi Slovanstvo
silných i valnatých mužů."

Maas, Cesta IV, 95

Rud. Nov. 37, 29, č. 655, s. 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

31/12

Uvažuj - slovanství

"Idea, slovanství, vlastenství, ale neju slovanství
j-ové, nýbrž i vytvoření slovan. vzájemnosti, kterou
by se dospělo ke pravé lidskosti, kterou se vyčerpává
program Kollářův."

MN 31

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvarýž - slovaustvo

"Ani odborníci nemají dves slovaustvíh svých
oborů, jsou dokonce slavisté, kteří o slovaustvíh
pracují mimo jazyk svůj nemají zdání."

Uas Čes 141

1895

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marany - slovanstvo

" Z materialistického nacionalismu rodi' se zejména
také ano mezivě' slovanství, o něm → slovan. kosmo-
politism « Havlíčkoví jako odgermy, ona vřka ve
velikost politických, státní a ústředová, před
ně v práchu se bojíti Havlové a před ně
se bojí po nich všichni, kdo žijí tělem více
než duchem. "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Marany 90, 41

1896

Masaryk: sloven. národ

"nem' sloven. národa ... , čo je kvalita maďarské
propagandy. Česi a Slováci jsou bratři. Velmi
dvěma j-y, mezi nimiž je menší rozdíl než
mezi severní a jižní německou."

Masaryk 2, 87

Le petit Parisien

14/9 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašary - poměr česko-sloven.

vzdávanie si rozumnej

"Slováci majú svoj nárečie v celom štáte ustanovené
zabezpečeno."

"Národ je ovčie púče jného než kultúrne."

"Slováci majú svoj zvláštny kultúrny stupeň, v tom
smyse se mohou zvať národem, byli dávous od
Čechů izolováni; jka p obzra náci."
nižnosť nárečie ne Svoj. a Nem.

"Slováci dnes, na rozdíl od Kollára a Šafaříka,
chcují psát a učit v jazyku národním - tedy
spáněmbohem, k tomu to práce zavazuje..."

Mašary IV, 372

LN 41, 33, č. 446

Mařary - Slovenko

436 "Slovenko se bude p̄ibližovat západnímu zemíu nejen
t̄čnejším stykem a dohodalejší dopravou, ale svým vlast-
ním vzestupem; čím více se vyrovná s tím, čím se
třba moderní svět, tím méně budou rozdily mezi
ním a námi."

"Slováci budou mít rychlejší vozny."

"fočibat s fadkem, že vliv a účast Slováku na životě
celého státu foroste"

437

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Cesta IV, 436-438

Wasauf: Slovensko

Madari poslaci narod. slovenska a C-ku
> 07 slovenske zalovy min. Apponyiho : muzeum'
sloven. skol

duer (23): 2600 sloven. skol narodnich
80 uctivan.
30 skol

Wasauf 23, 11
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Slovensko

"Slovo čerá na Slovensku, trebaže ve forme dialektu,
zachová se myšlejší a proto ustala na Slovensku a
Slováckem [Kolláckem] zavazuit první učená písem
čerá."

Masaryk 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasaryš - Morava
Slovensko

"Pověděl to Havlíček, že fotiz j-ová a u'rodni'
ryzost se tam lépe zachovala než v Čechách [...]
Připojil byl poznámku, že i v Čechách jsou docela
ryzí braye."

Uasaryš 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Was — Slovensko — sloj

Dnes přes 4000 škol sloven. 3200
"úkolom' slovenska najvyššieho di'la našej republiky"
+ Podporať. Dva

Was Cesta III 331
Lid nov 36, 28, c. 551
s. 1-3 30/10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Analýza 2 -
Slovenština

„Spory o odlišnosti byly do značné míry spory o slova - kdyby čerá (čarodě) l-ra byla byvala dosti silná, byla by si podmanila všechny i přes odchyly dialektické. A právě proto, že te' síly ideové a umělecké uvelýlo, ty dialektické odchyly chly se slovačtinu dleží býti.“

~~X „němci“ si zachovali celistvost silnou l-rou dialektu uvozem rozdílný! než je slovenština od čestiny“~~

X „[...] němci si svou celistvost zachovali silnou l-rou a ustranili ji považovajíce dialektu uvozem rozdílný! než je slovenština od čestiny!) volnost slova / báseň děts. „

Masaryk —
Cistota slovenštiny

"A také s touto čistotou slovenštiny to není zcela
v pořádku. I dobří spisovatelé umí vají mnoho
germanismů (mnohem více germanismů než madar-
štinou, protože čerpali více z němčiny), včetně
těchto zbytečných křivců a téměř vichů podle-
hají čestě žurnalistice, a to je pramen j-ové
velmi podivný"
funkl. čestě sloven. : Solbešova

MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mar 22

Nearyz - Čes-Sloven. vztah - jazý

"U nás ~~je~~ bojo kulturní samostatnost a samobytnost,
o originalitu, často je dvostranné se omezoval na
sfrakulu jazýkovou."

"Jazyk je fraktily nejvýrazněji u našem národnosti;
ale hluboká úvaha o podobě národnost charakté-
teru čes. a sloven. - i slovan. je málo. K tomu
dřeba znát více, nejen jazý."

proto mas. jzdil na Sloven. polky na Bystrici

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Číslo IV 457
M 579 36

Masaryk - čes. a slovenština

mas. dobazuje, jak jsou nepravé rozděly mezi čes.
a sloven. j-ovými formami
srov. existenci spis. něm. a švicar. dialektu
frabvo čes. vadivostí "dialektu" čestian

Cesta IV 483
Neue Zürcher Zeitung
54, 33, č. 958

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - slovník slovenštiny

" [...] dostal jsem k osmidesátému found a tož
pomyšlel jsem, co udělat pro kulturní práci slovenštinou,
ždá se mi, nejlepší, aby univerzita Bratislava
a matice Matice se spojily a found je ještě
čad, sbíraly bohatý materiál slovenské řeči všech
nářečí. To je velký found nejen pro slovenštinu,
ale také pro Čechy.

Maas Cerba IV 170

Ce. ref. 251, 130, r. 217,

s. 5/6, 14/9

Mašaný
Mor. slovesnice

„Moravská slovesnice byla už jen rodinným
a obcovacím, a veděla mi obliž! ve ubrvení
naladit na sloven. moff nebo čes. (školně) dur. 4
[redacted] [redacted] Lit 52

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - slovník

"Tolik lidí dnes žije o své lásce k národu, ale
frosim vás, jazyk nepřesným a nevědeckým
jsem to často! Kde se vlastněctví, a při tom
nemáme pořádek a fraktury slovní své
vlastní věci. Musí se dobře číst, učit
aby se dobře číst vyslelo. Takový dobrý slovník
bude větší služba národu než mnoho tak
zvanzích vlastněckých hesel ..."

K. Čapek, President T. G. Masaryk
a Čes. slovník, LN 7/3 > 34

Masaryk - slovník češtiny

na výjedu nově slovník

raději nad jsmáči'm tesařem naiv' řeči
chodil do učeb. škol, něm. umv. ve Vidni

"nebyl jsem si svou češtinou jist"

listováním v jazyk. kurzech, ověřováním čes. na
řeči lidové

"mnohým slovačky, hodovním dialektem"

"spis. čes. jsem poskytl z meritzovských a jiných
fabrikůch knih"

"Tolik lidí dnes patří k národu, a pro-
sím vás, jazyk. např. a vzdělání'm jsem
40 let!"

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

Naš Cesta IV, 401

LN 42, 34, č. 119, s. 9

Marary: silnější slovo

„silnější slovo na svém místě a v pravý čas
odstraní jen nervosní dekadentní esthety,
slovo dobré, bylo říci, je také oin -
jak by ne!“

Mar Lev 569

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: slavičarství

"Bojuje proti romantickému utopismu, obrací se rá-
ději co nejvíce proti tehdejšímu slavičarství,
proti té bezohradské filologii, která u nás byla
být více, že všechna předchozí práce buditele
byla rázu víc historicko-filologického."

Masaryk 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - smrtelní narodil

"... téměř všechny národy jsou silně smrtelní, ... národa
Jméno docela čisté není."

Masarykova Evr 547 90

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mg

masaryk : sociologie

... věda, kterou tu zoveme sociologií, jiným je
[filosofie dějin, ~~metafyzika~~ ^{politika}] neb [vědy] společen-
stve[á]; někdy užívá o 'politice' (obzvláště
v Anglii: politics) o 'politických, státních a
úpravách vědách [věde] (ne Francii), o 'politické'
nebo sociální a právní filosofii, o 'sociální fyzice'
a dokonce o 'společenské úpravě' a t. p. Mnohá
uměla se užívá 'statistika' a 'kulturní dějiny'
v širším smyslu; nově jako 'psychologie nebo
fyzologie lidská' (vlastně psychologie tv. podstatně in-
tuitivně se jedná. nepřítel děj, ale praktický vzhled
'sociologie' zavětl Comte.

Mar 20 98 53

Masaryk: sociologie - psychologie

"Sociologie je s objektivnější teledostí vlastně pravou
vědou o člověku, neboť člověk jest ad naturam
ens politicum, a jen in abstracto studujeme sebe
psychologicky, jakožto bytost jedinečnou;"

Masaryk 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk : spis. jaz.

"je velký rozdíl mezi j-em učeným a psaným.
Spis. jaz. je naproti učenému umělý, uměný.
Dívka je dialekt. "mezi umělým a dialekt.
Lupka je stálý vztah" - proby dialekt. → spis.
Masaryk 19 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - spis. jaz.

" Rozumí se nám dnes samo sebou, že se nejde
spisovný jazýk neda' konstruovat;

Mas Čes 57

vážoupli o Tom Dobr, Suchm, Jg, Saf, Kollár,
Hauša

†

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ukraynš : spis. jaz.

„téměř ve všech národů spis. jaz. a jeho literární
fréva vznikla s fréva politickou“
malorus. - spor — samostat. jaz.
rus. dialekt

Ukr. Slov 23 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - ustanovení spis. věci

"Ustanovení spis. věci měla se provádět polit.
úřady a státními, výběr hlavně dubčickým spisová-
ním, úřadkem tvorením a úprávkám studiem
lingvistiky." "

Prezident Uas. o některých slovech
obrazech

Politika 2, 32, č. 11, 122-3

Uas Čestá TV, 283

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary - spojené státy evrop.

"Když mi bylo 35 let, udejal bych seč mé síly,
abych pomohl k proměně mířence utváření
spojených států evropských. ... Každý ze států
by měl velmi rozsáhlou oblast svobody."

Cesta IV, 344 (LN '33)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mezary: Společnost nauk
nemůže nahradit akademii
utravodická,
převodem svým německá, časem utravnit.
břevie narodnostní
předs. J. Jirčík

Max Zveř 50

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk

Srbochorvati

"Cíteti se k Rakousku stál nejvíce' jihoslov. stát.

"... Srbochorvati je nejmenší deňt milionů ...
je to národ, který nikdy uceleně, ale bohužel je rozlo-
žen do desítek různých státních administrací
a správ."

"nikdy a nevrátě národní maskot 155
sjednocení sch. lidu" 18/5-09

"na jihu se vesmi' oddávají"

je uadavou
proti "uadav. značkování polibice"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - vespr. sobota v padělaném desku
nač. vplavectví v Zelené

"A pak jazykové! Každý rozumí Srb by nemohl
přít tak špatně srbem. Našel jsem tam 3, 4, 5
čtyř, kterých se absolutně nemohl dopustit Srb, ..."

Moskov 189

24/2 1911

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: stát

"nestavím stát nad národy, stát má být
posvátným cílem..., vybrán demokrat. prostřed-
kem v zájmu národu, v zájmu občanstva"

1/9 '27 Masaryk 2, 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - národ x stát

Národ je organizací demokrat. - každý jednotli-
vec je povolán, každý se může uplatňovat, stát
je organizací aristokrat. domněnky: stát by
demokrat. těžce vzrušují.

Uas NE 92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - stát

"Uspěšně se správně je poohládat národ a národ-
nost za cíl společenství lidí, stát za prostře-
dek; de facto každý uvědomělý národ usiluje
o svůj vlastní stát."

Uas Nt 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk

narodnost x stát

"Národnost je jedna, kde lidé především jeden jazyk mají,
kde tytéž náhledy, náboženství a mrávek, tytéž úkoly,
jazyky a obyčeje a řada podání historická panují.
Stát však je spolek lidí rozličných národností a toma
něčemu by společnému pořádkem a pospolitým sou-
středěním sil blahobyt obecný zabezpečení byl, a
silu pro ty, jež se ku společnému životu v ústředích
hranicích zavázali."

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM
Oprav. inž. K. Křiváček, Juv-86

Masaryk : staticita x dynamita
-grafie -logie
-geografie

"My navrhujeme se statického stanoviska složením
s "grafie" a s dynamického složením s "logie"
nebo ještě lépe s "geografie": nám je tedy geografie
vědou slyšající statické základy země (celí nebo
části její) neživých a živých, a geologie nebo
geografie jest nám vědou poučující o vzniku
a změně země a o obecné historii lidstva."

MUSEUM
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Log 130

Masaryk: jazyk státu

"Naš stát, jeho řády jiny stát, ma' a uuní
něk sudí psít, tolu vyžaduje také j' duob-
nost a úspěšnost administrace."

Mas Cesta 2, 217
nat. shrom. 1/1 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - statni jazyk

"podle mého názoru by používání statních jazyků
mělo být určováno praktickou potřebou (např. ?
velení v armádě), a nikoliv prestižními úkoly."

Dovolené problémy Československa
mas Cesta IV, 289

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mararyš - studentstvo

„Jako vřadě také naše ^{čes.} studentstvo až do nejnovější
doby bylo fidelešim smyšlenim národnicim; v zemi, kde
dva národové národnicim hásteváním slouží vláde,
jinak by nemězi. Tak měla obažka j-ová a národ.
nostim naše / studenty nepřibí dležitost.“

MarKrise 307-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: admin. sloh^{styl}

„dobry brus je a byrokratickeho se stanovodra nepe
gramat., vyber il esthetickeho bude velmi za-
luznyim obohaceni demorat. politiky a admini-
strace.“

Masaryk 570

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - jazyk církevní

"Křesťanští reformátoři šlo o dogma, o mravnost,
o církev, ne o jazyk. Jazyk se odbloukali
od latin. církevní, přijali to ipso jazyk církevní
za jazyk církevní - ~~stave~~ ^{stave} hnutí náboženské
sami sebou všude vedlo s j-4 národním."

Masaryk 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: stýly národní

[...] Marx i Engels zůstali Němci a psali německy,
břežase jejich sloh, volali Marxův, prokazují sloh
anglické. A stejně se neodrážel Herce. Byli
sámopřítelky politiky, přehledy však
jeden, pokud se naučili hlavním j-ům
evropským. 4

MORAVSKÉ
MASARSKÉ I 152
MUZEUM

~~24~~
Masaryk: jazyk novin

- " V. moderním žiti, kdy do každé věci místo bible přicházejí noviny, může mít žurnalistika velký vliv. To je prakticky rozšířeno jazyk a proto žurnalistika může mít výchovný vliv na jazyk národní; žel, že se jí jazyk také častí."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masaryk 19 7

uas. - sloh ^{style} krasnych froutu
u mnohych steti - "dosti chabry"
snad "mladi spisova" de, zenuci se tak lyubove
po obsahu, vedbaji formy
stesty "na slohovou vedbalost" uladit se spisova-
telstva"
ale uas. s. vzdava saudu

uas Krize 341

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvarnyk: sloh polit.
vadinin.

"Uvplyvny statniky a zymelny zakonodarcy musy
byt vyjadreny slovy prypadnyimi: sloh polit.,
zakonodarechy, voprosy, mysl' velikou dulezitosť..."

Uvar Rev 170

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - popularizace vědy

"[...] popularizace čarodějného kouzla, že podává jen přehrávací zájmovost, že chce poučovat zábavou, sbírá jen světáckou a vybitá jsou brožury. Učitel se, vzdělávat se je především práce, a práce se žije. Tím se nevyplavuje proti přednášce a slohu žvele, uapadnému, zájmovému atp. [...]"

Uas Česka III, 216, 27
3, Londýn '27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - ~~stýl~~ sloh prozky

„Sloh moderních románů je volnější než sloh
starší, přirozenější; nebere autorů a autorův
mluvu např. o pohledných vztazích výraz přímou
bibličkou; kde vhodné, užívá se dialektu
a tzv. slatgu.“

mas Česka III, 218-9
Přehled 1, 27, 426-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryš : vliv socializmu na styl a hovor

"Zdědění klasičtj jazyš spis. obolacuje se vřide
po franc. revoluci novými lidovými slovy
a obraty ""

"[...] sloh a obraty [u dělnička a soldáta], které
chtějí pěstovat na masy, jsou solidnějši,
silnějši, mohutnějši, masivnějši, a třeba
také hrubějši. Mraz se stává proznanějšim,
prostším, stavba nežlebratši, stěpť jazyš se
kustoficy nahrazují stuanými brožkami,
oláuby a podobně. "

Maš Soc II 246

Masaryk : styl vědy

"[...] bylo by s velikým prospěchem, kdyby vidcové
sui generis sdíleli s námi ve formě co
možná prosté a jednoduché; obzvláště filosofům
často se vytyká, že při ulehlosti a slohu uvádějí
více s zasměním a zatemněním pojmů, než-li
s jejich objasněním, často velmi jednoduchých.
Správný ústav ten nejvíce u Němců je rozšířen;
myšlitelé angličtí a francouzští s tímto
stádně lepším ústavem byli vzory."

MORAVSKÉ
ŽENSKÉ
MUZEUM
Mas Log 162

Masaryk: ~~žij~~ vědy

" Při vědeckém ... práci, kde člověk pojmy sou-
straní, jest ... jasně umělý; "

~~Masaryk~~ 19, 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: sloh ^{styl} zurnalista.

"V tom Havliček stále je dobrý učitelem."

Mas Rev 570

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : šovinismus

"... národní šovinismus je přelomán. Šovinismus
je v úderu krocem k rovníku nejen u národů malých,
nýbrž i u velkých. Šovinismus svou slepotou
a malichernou pohnutostí, v úderu se stal
hrubou svobodou a samostatností."

Masarykova 2/278
Mas. sborník 1/22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - Švýc

psáno pro ČSR - Švýcarsko

„abychom se naučili být stejně přátelství a
obdivem, stejně dbali přátelských styků
se všemi sousedy a cizinci, ale uměli také
tak nevystupně uhlazet svou zemi, svou
republiku, jakmile by toho bylo třeba.“

Čest. IV, 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

LN 28, 30, s. 2

5/20

Uvas - Švýc

"Švýcar. Němec rád je uci francouzsky, švýcar. Fran-
couz uci k němecu. Což oboje věnu na zavadu
Tomu, aby jak němci, tak Francouzové ve Švýcarsku
včetně přetvářeli svůj vlastný jazyk a svoji vlast-
ní literu. 4

Uvas Cesta III, 338
Čer. slova 20, 25, & 274
23/11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: Švýcarsko

"Švýcarsko světem jím a národnostně jí
vyvíjející příklad národní, duchovní energie
a samostatnosti švýcarských národností při
intenzivní mezinárodní spolupráci."

Uas Cesta 2, 365

National-Zeitung (Svyc) 1/2 '23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasary: narodnosti ve Švýc.

" Zhruba se podobal poměr tří narodnosti ve Švýc.
poměru narodnosti v ošebáveickém Čechosl.
státě (Čechů - Němců - Maďarů); " 4

Uasary 78

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ustavny

- Mus. ^{terminy} ~~zahr~~ X copbatob
dvoj' lež

Mas Ces 81

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary: dva termíny pro chat
22.11.16 X 17.12.16

Meas. na č. 36

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas. - výklad terminů *più andante*

[*Più andante* znamená v hudbě slovo
formaleji, než rychleji; *andante* - jdouc,
převracující v pohyb. Kdo stále jde,
dojde dál, než kdo chvilku běží a
pak ustává.]

uas. Cesta III, 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas, - termín

poznorák

[in] jmenovat alespoň jednoho, pravděpodobně
poznorák (ne poznorovec!), který by v naší
l-40 vědecké, popříjelo sofické a poetické,
již nel nějaký význam [in] →

Uaškize 407

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: terminy z jiných věd prakticky vědomí

„... Herbartova ^{terminy} ~~psychologie~~ chová umění o krásy -
~~naše~~ prakticky vědomí a t. p. - které, vztaženo jsou k me-
chanice a fyzice, psychologii slovo řádných
služeb neprodukuje.“

Masaryk 72

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxizmus: ~~formulace~~ svobodomyslení

pojmem 18. stol.

free thinking

, libre penseurs,

Freidenker
des freiheitlich
freisinnig

Marx Čes 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - vlastní sloh
~~Sloh Masaryk~~

"Můj (česky) sloh byl [v době univerzitních studií] ^{ve Vídni}
pode vliv britské; nekladně jsem užíval ruského,
polského, slovanského a ještě keřově a nevědomky
germanického; ještě prvá léta v Praze měl jsem
slohu hanebný, třebaže jsem neopouštěl věky bez
Frasu."

Mas Lit 41

od 1869 do 1882

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasaryš - ^{termin} slovo vzajemnost

Kolla'z: z cirb., rus. a pol. ja
obajolnost ma nestacito

Uurko: Kolla'z vzal z Lindova pol. slovnice
Uas Čes 55

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: ~~termin~~
vzdělanost

7

"Vzdělanost je [...] Havelčovi zároven uvědomělostí,
spočívající metolice ve vedomostech, ale ve vzdělání
vůle, ve vzdělání charakteru."

Mas Havel 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Ukrajinci

není ukrajinské jméno; Malorusové, Ruski, Ukrajinci

boj o jazyk
rozdílný vývoj v Rusku a Podolsku

Lač I 225

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - čes. univ.

"Pokud čes. student musí chodit na univ. ve věcech,
národně-jazykový program stavit se mu docela in
concreto před oči, měl byh šors před uši; jinfustane,
že sem tam něm. prof. neobzoral vždycky dost,
národních textů (...) a pochopíme, jak něm. univ.,
prostě svou existenci, musila působit na studenta
něm. národně, předvedla se na gymnasiu
čes. univ.

Mas Krise 308

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učarary - družba' čes. univ

46

jobička předu. - nedostatečnost čes. l-ry

věd. soutěž

47

nem' výhodna' koncentrace na velkých univ.
2. univ. na Mor.: 1000 - 1200 posl. (černovláda! 280!)
44 čes. gymn.

Maskov

30/6 1891

49

asi 1 univ. na 2 mil. obyč.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

6/7 1892

Masaryk - úpadek j-a a l-ry v 17. a 18. st.

úpadek byl značný

" avšak mohl si uvědomit, že právě tenkrát
neměl toho významu, který má dnes. Nemohl
se tedy s lá úpadku měřit literární a jazykové.
do konce 18. stol. vzdělanost latin.
řekly latin. zejména koncem 18. stol. předví
se na práh. unov. německy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk 258

Uzasny: veda

Vedou rozumíme určitou soustavu poznatelných vzda-
"hnutí se bu předmetu nebo bu předmetem
jeho druhu. Soustava tato není pouhým
sestavením, ale promyšleným uspořádáním,
jeho pravdivost a přesvědčivost poznatelná
ověřením.

MasLog 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

klasery: abstraktní x konkrétní vědy

"Abstraktním vědám říkáva se často: všeobecné,
fundamentální, hlavní základní neb základo-
vé, celkové, primární, vědy, bravené, vědy v pra-
vě slova simple. Konkrétní části se zovají:
individuální nebo speciální, partikulární,
sekundární, podřízené odvozené"

"dle method: "analytické" x "synthetické"
tabe' popisné "klasifikační", "srovnávací",
"vývěstlivé" x "vyládací"
možnost: vědy "základové" x "předmětové"

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

Maslog 15

Manuskr: vědomí národnosti

"Vedle vědomí politického a sociálního vyvíjí se
v novější době také vědomí národnosti. Herder
byl jedním z prvních, kdo pojem národa jako pří-
rozeného členu člověčenstva vyložit jasněji."

Manus Soc I 262

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasaryš - vostry a jazys

vele mišta potrebuje jazys

mušemi kobody - ulewidla uasa

deluccho - boj i za j-ova' prava

soc. dem : probi'araditi' → potrebuje jazys

Uas ud' 79, 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: vypore' školy

"Vypore' školy nemohou a nesmějí se vzdát
vědecké přesnosti a odbornictví, popularizace
vědy nesmí vést ke zvrhnutí, k vzdělávací-
nému labužnictví a k nebezpečné foliovaní-
lačnosti;"

Mas Cesta 2, 294

společ. uč. vyhled. učitelů
24/5-22
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - Harold Bell Wright

„Indiáni jsou národnosti křesťanské, kteří
stěhovali se Západem, Mexikem, tu a tam
všude se i Indiáni; obyčejně vlnivými
svými zářivými rožny, němečsky, španěl-
sky aš, a již tím vlnivými se rozdíl-
nosti civilizovaného Západu od civi-
lizovaného Východu“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas Cesta III, 248
Př. domovní 4, 27, 049,
782-4 15/12

Ukázky - revue & lidi'

"... dost jsem se povítil v tom, abych dovedl vaha
dovat lidi kraem - ještě než promluví. To
se jmenuje zkušenost s lidmi, znalost lidí. Angli-
čan a Američan dbá na výraz svého revuejenu,
svo' osoby. Tam je také více úcty & osobnosti
než u nás."

Cesta IV, 407
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
LN 12, 34, o. 119

Uasarye - znalost j-ů

něm., franc., angl., rus z dovede psát a učit
všechny jazyky a psát i něm.

Uasarye 53

52

doma něm., l. čes.

13. - 17. 4. franc.

pol. (poznal na různé odznaky)

rus. - jím arceus

angl. - ve Vidni - čtem' - nerozuměl v Americe

mad. - snadno se učil, ale psal zapomněl

arab. - rož (četl do orientál. ar.) - psal
zapomněl

čte ital., pol. a slov., latin., nec.

13

číslo 4
kvalita světového j-á

„Kaš člověk, aby se mohl vzdělát, všeobecně a odborně,
musí mít alpoň jeden světový jazyk tak dobře,
aby mu čtení nebylo potruhu (čistě bez slovníku!)
a aby se také snadně mohl domluvit.“

nevyhoda proti ^{Americe} Něm., Angl., Franc., Ital. (i Rus)

Masaryk 17
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measany 3 : syntax, sloh

"Bohatost a jemnost j-a nem v pádech,
v koncovkách, ale ve slohu, ve vztahě. Proto
je angl. syntaxe těžší, že se umíval učiti
celými frázemi."

Measany 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk : - zfyt

„neuvčíte o nějakém odborném vědění“

přirodo-, život-, ducho-

X „fragantně ve smyslu každého lidského“

-věda, -opis

život-

masaryk 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasary - Journalismus

„Časak sobra odstavil Havlicik, nový parlamentární život a zejména aktivní politický ve vidni mladíku žurnalistů přivedla cizí vzory, hlavně vídeňský, a na těch vzorech hledá žurnalistů, jako cizími vzory naše básnický často hledá, třeba čerpat z nich bohatší obsah.“

Mas Cas 166

Moravský - Enualismus

"Enualismus je do velké míry moderní způsob práce myšlenkové."

"Novinář musí [...] být karmičej, a může být, s^u-li předpokládat základní vzdělání obecných hnutí a všeobecné."

Más Čes 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Zurnalista

"Zurnalista sám [...] vzdělán' to musí mít -
nemá-li je, je náden'cem v pravém slova smyslu,
špekulant, ba metě, je váhodičí, člověk,
stojí minulost. Má-li vzdělán', jež sám
předpokládá má u svého čtenáře, je moderní
muštr slohu a virtuos umělem."

Masaryk 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas - Zurnalisti.

"[...] dnes je Fide všude popularizační univerzita -
tou; Zurnalističtí učitelé a vychovatele lidu
musí tedy být na svůj odpovědný úkol nále-
žitě připraveni - vzděláním a charakterem."

Mas Čest. IV, 117
Čes. slov. 22, 30, č. 1
s. 1 7/7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas. - žurnalista

"V žurnalismu jsou určité věci je jich
dosti - mechanické. A to se často týká
fyziky. Ovšem, tyto mechanické součásti žurna-
listického aparátu jsou nutné."

mas. Čestba IV, 96

lidlov 5729, č. 655, s. 1

31/12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašek, Jgu. B. — germanismy

over

„Ueni tedy mnoho dle zdání friciiny, abyhou sazdeto slova
se ostrihalo jen z te jedine friciiny, ze shoduje se s nemcinou.
Ovdem pak varovati se musime takovych frazi, které
na zvlade ces. j-a nijak vymetleti se nemohou, na pri:
slovo drzeti, nec drzeti, frubahnouti si nemoc, lft.
nalozem dobre, obled brati na neco a j. fraze,
u nichz nevim, jak z firovduho vyznamu mohlo
se vysvinouti obrazny

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

CHM

1873 168

Maříu, Jan - cizí vazy a kčemi'

"Sue'volne' nabrazovaní zolastnari desnych vases
a kčemi' vazyami a kčemi' cizími, kčemi' se zolaste
v uondpí' době rozmožilo vnaou fílladatelí, je'
bířich fířtí' dudu j-a maderdely. Tohoto bířichu
se značno dopoušely fí' šert, jance v zímku
šyem s f-y cizími, kulturne nebo politicky
moceřímí, neosvěřímí se stále povedomí
ryzostí j-a maderdely studiem dobrých
vzoru nebo aspon užíváním fířologických
zámceř. 4

Maříu S¹, 6

Mařík, Jan — dobrý spisovatel

„Pišme tak, jak píš' naši dobrí spisovatelé! J' vy-
bral Jan si řádu spisovatelů ... , o kterých je
známo a nebo o kterých lze se spolehlivě domní-
vat, že dobře vládnou j-emu církvi a dávají
si záležeti na její správnosti.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Mařík sl¹, 6

Mathesius, V. - o germanismech

- 24 „se stanoví se j-ové kultury je ve srovnání s neologismy paristí
ožijí germanismus, který svou výrazností rozamozuje odstiňo-
25 vací bohatství spis. čistiny, zle uznán, je-li zlem vůbec“
musí však jít o výrazy vžitě a významově odstiňené
např. uřadný, přehnaný, těžkopádný, odstraniti,
křehlí o slova zřetelná a sporadicky doložená (velviseb, zařučím ti)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Math SČK

Masaryk : sociologie - psychologie

"Sociologie je s objektivnější teledisko - vlastně pravou vědou o člověku, neboť člověk jest ad naturam ens politicum, a jen in abstracto studujeme sebe psychologicky, jakožto bytost jedinečnou ;"

Masaryk 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mathesius, V. - o rodificaci

26 Rodificovat dlešni vybraný úzus
omezit rodificaci (nerhodne zolat' pro Slohu)
nefunkcni

tez Plku pro 1. mesiac. spezd slavnosti (29)

27 ystavnost - ustalit i tam, kde pou domd varianty
pravopis - nec konvencni, ma byt snadny a jednotny; ^{caste} acemnit
formy pojmenovani - neuvivat forem v je neobvyklych
zaroba slova - bohatost, stylava rozmanitost
uznamova' firsunt a ustalenost

28 syntax - osobita uznamovost bohatost uznamova' diferencovanost
morphologie - nerozlišovat zlykcnymi anebai smy morfologickymi
bez fobny usdalenost jazyka kniznic a tvor.

konstavne' vid. studium uc. spis. reci zatiu vykonatou zaufale unto
stba' se slovnid. material, ale zatiu se neanalyzuje (rozbor)
obrah., synonyma, antonyma)

29 u'edol: firsni slovnid. (synonyma, antonyma)
base funkcni, antipuristicki

Mathesius
Condensace

^{ky}
(včetně)
O Condensaci viz

~~Star. k tomu~~ V. Mathesius, Řeč a sloh,

Čtení o jazyce a foetii, Praha 1942, s. 57n. j.

M. Jeliček, K nominálnímu způsobu vyjadřování,

Acta Universitatis Carolinae, Slavica Pragensis

IV, Praha 1962; Řeč, Syntaktické tendence

odborného stylu, Čs. terminolog. časopis 2, 1963,

s. 71n.

MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

V. Mathesius - Souvace - předříčny

Slova, jistě neváháme se domnívat, jejich tvorby a
zřízení, jak se tvoří ve vězy, to všechno se vytvořilo
cestou spontánní jazbové souvace, ale jasně
se na vyšším stupni kulturním jistě formální jazbové
normy, t. j. jasně se známe lidé podle kritérií
především společenských a funkčních mezi jazbovou
správnou a nepravou, spočinou zasahovat do
jazbového vývoje předříčny at' zřejmě nebo zastižené.
Možnosti, které cituji, Pa' 44,

Mathesius, V. - j-ova' kultura

- 14 problem j-ové správnosti faktů & nadřazenému problému j-ové ^{vytříbenosti} (Culture)
hodnoty j-a lze měřit jen tím, jak světu účelně vloženy
české funkce spř. j-a
- 17 vytríbenost lze formát jen zpraktického užívání j-a, praktická účinnost
" O jeho vytříbenosti rozhoduje jen učba, do které je propákováno jako
jazyk konvergenční, literární, viděcí a filozofický "
princip řádu v kultivovaném j-u: souborný celek
představa učebního státního
aniželi nevybavit
- 30 " J-ova' kultura je a vždy byla federativní věcí fralše. "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Math SČJK

Mathesius, V. — latin. vydoulost

"přiči se mi vřede umelé udržování j-rych zolař-
místek, které nemají jiný smysl než ten, že se
jiní bídí lidé na ty, kteří prošli latin. školami,
a ty, kteří jiní neprošli."

Davos Jazkaut 1, 70
147-48

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

V. Kabbesius - norma - hodnocení

... mezi směřem jízdy a zřídčením, jakým se rukou
nebo pěstí, je v jedné věci podstatný rozdíl. Směr jízdy,
at' vpravo nebo vlevo, má sám o sobě pro nás stejnou
hodnotu a rozhoduje o něm právě jen fyzický zrak.
U jízdy naproti tomu třebaže o něm také rozhoduje
obecný zrak neboli usus, spojuje se s představou sprá-
vnosti a nezápornosti MORAVSKÉHO rozdílu v hodnocení.
To, co je ve shodě s normou, je netoliko správné, nýbrž
také fékové, ušlechtilé a lakódné. To, co se jí protiví, je
netoliko nesprávné, nýbrž zároveň také osrblivé, vulgární
a nepřipomně.

Uznání, Ethic' čelaji, Vka 1/4,

Mathesius, V. - osobitost j-a

„princip účelnosti vyrazové působuje, aby
v každém j-u bylo usilovně dbáno právě
jeho osobitosti, jeho odlišnosti od j-u
jiných“

Průhled X, 11-12, 144

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Anathesius — osobitost ja

" Navyšel jsem si) hledat osobitost jazyka ušolí v sou-
klase s j-y jazyky, uže v nesoulase s ušolí.

SaS 7, 70, 39

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

V. Mathenius - požadavky na jazyk
(podle Friedlaudu 10,)

bohatost a bohatost "aby s dostatek volnosti poskytoval
učitelům i individualitám neproznaným dětem"

početná učitelství "aby jejich kolektiv v tvarech
a uplatnění neztrácel nepřipravený dojem
neuhodněnosti a svobody"

vybranost jeho slovní zásoby
"tak aby jeho veliký představy a city byly
přehledně vyjádřeny nepřipravené vulgaritami"
kromě jazyka
učitelství, které čítají, str. 144, 148

Mathesius, V. - o Pravidlech c. francijsku

porušuje stabilitu spis. j-a
anonymita autoru

oprávdi. tendence se v nových vyd. Pravidel state zveřejni /
v nových vydáních se uveřejní, čím se liší od předchozích
korespondenci francijs. už

Math SČJK 22-23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mathesius, V. - o principu francouzské pravidelnosti

20 jaz. síme & pravidelnosti ne tvarech uzel yraz. froshodli
ale & pravidelnosti vzhledy uelochazi, Eritzeim jinyim tendencem

21 puviste povysup pravidelnost na Eriterium jaz. sfidmest
vobidny nuzi uabidm

„existence drobných formalismů nepravidelnosti“ se docela
dobře snášejí i s vysokou j-ovou vžitelností“

Matka SČSK

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mathesius, V. - o purisum

20 "Cesta č. purisum za posledních osmdesát let je vroubena broky pěstáci
a základy, které jí - ová' frakce zastápla"

Math SČSK

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mathesius, V. — purissimus

„Vymlátáme sice fraktem z jazyka božího slova a
barby podezřelé z cizoty, ale umění jasné a
trefné věci zůstává u nás v zduchování frakto
siti.“

Mat. jez. a domáci l-ra záhladem
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
6, 22, 205

Mathesis, V. — o spis. čistine

18 " ve funkci j-a spis. byl zaveden jazyč, vybudovaný zčásti na vzoru
šlono lamelého spis. j-a dob. čistopisů
uměla v své areli. morfologii

uměla část slovní zásoby (doplňeni podle cizích vzorů)
ležel úkol vytvořit pro spis. čist. j-ové fonetickými
tím leždi, že hrdin. rozvozní maršal úroda slo v pohyb
úkol se z velké části zdánil

19 funkce spis. čist. se rozšířila "fiktivně užitím", kde ušlo možné spis.
jaz. přízvučnosti rychle s rozumnou újmou ušlechť
hlasy o úfadky (refi. Zub 19) nespr.

26 proměnila se z velké části umělého v jaz. živý

Math SČJK

Mathesius, V. - j-ová sfrávnost

18 j-ová sfrávnost - "fortulát j-ové vstbenosti plněný zachováním. Soc.
frávané uorum "

19 kritéria: princípe list. čistoty
20 princíp primum cāne fravide list.

Math SČK

"jazykový, pohledový na j. se stanovíma fravěc., podává si
v otázce j-ové sfrávnosti ruku s umělcem j-ové tvorby.
Nemí to náhoda."

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM
Sb. přednášek prof. na Právěm ústavu Čsl.
prof. filoz., filol. a hist.,
Brno 29, 128

Mathesius, V. - fungiá stabilita

- 17 "princip řádu záleží v fungiá stabilité souborného celku organizovaného
v systému"
- 18 ustanovení vzájemných hodnot, n.č. "falešné asociace nebo skuppane zabarvení"
pobíha kodifikované uromy
- 23 opírá se o jediný orgán, základ pro stabilizační sualy: o dvou
užus sp's. čistiny
- 30 "Stabilita nové sp's. čistiny není ještě dostatečná, ač proti dobatu
minulému už valně formována"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Math. S. J. K.

V. Mathesius - stl před poz. spornosti

"Kritika mechanika (mohli bychom říci Eristotela)
je o jazykové spornosti fovele & zvolení
čistiny jako j-a Eristotela, vybě suada o &
abychom na základě platů normy a v souhlase
& strukturní soužitosti čistiny využívali co
nejlépe a nejvíce její výrazné možnosti."

Královské
zemské
muzeum
Kráse jazyka, Učovní, Staré cizaj!

744, 122

Matthesius, V. — Symbolická platnosť

"Symbolická platnosť je v j-ovém pojmenování sice
vždycky přítomna, ale je zpravidla utajená a k zje-
veníu projevu ji buď tepně pokrývá vyjadřování
zvlášť vyznačená."

Řeč a sloh, Čtení a j-e a poesii,
12, 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mathesius, V. - úkus spis. čtiny

23 zjistiť ho „zj-ové“ frakce dobrých č. autorů, jak se jví v pří-
měru č. l-ry za poslední půlstoletí, a to l-ry v nejpřímém
slova smyslu, „náme“ i „náme““

24 proti smyslu námitka, že neexistují dobrá spis. čtina v č. l-ře
jak by neexistovala dobrá spis. čtina vůbec
jaz. gramatiků bez odkazu o fraxi je fraxe

25 „nadice daná reformující v bojem umě spis. čtiny oel dob
obozněných“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Matka SČK

Matouš z Benešova (Benessovinus) - čestina
- užitková
Gramatika česka, Psa 1577 k Maximilianaovi

"Ldyz [Vaše Milost] v tomto království na brim obce
... šťastně nastoupila a již vládnou, nad velmi početným
lidem přivzala vládu, a proto je věstyne, aby pokud
je to možné, znala jeho jazyk. A protože lýpdy národ
odtud very odvozkem svůj jazyk a také matne /
týž jazyk široko po svébě je rozšířen a v něm udí jazy
jako květina pro svůj zolašni pivab je předražený,
jezd všichny naše národy pokouchaji velmi ochotne a
ke své radosti: nemí jochyby, že pldnou bude uoci bud
sama vaše milost nebo její nejdražší bratři přátelství
těch národů široko daleko vládnouti nad nimi a dřeze
ně jiny mi"
[gerl. z lat.]
Sobr. Vyb 2023

Sobr. Děj. č. 1 - jed.
112

Matoušek, Josef [univ. obchodu] - jaz. z. spravnosť

„Uvedomíme-li si, že velcí národové (Angličané,
Francouzi, Němci atd.) mají dávnos již ustálené a
j-ové správné obraty v úřední věci, sdežto my si je
Stepne tvoríme, pochopíme obšíř, s kýmž u nás
pracovati při očišťování j-a od cizích vlivů
zejm. od Germanů a španělských u nás ještě
s dobrou radou, a zvláště zavedením.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MC 32 č. 3-4 [audeta]

podle NR 16 189

Wauthner, F. filozof správnost

správná ulhva je frázdnou abstrakci, proto není
převládá občejd, a tedy spory o ni jsou stejné
nedůležitě pro obzda, nosí-li se letos široké
či úzke' salhoty

Beiträge zur Kritik der Sprache II, '01,
118 n. (zejm. 167, 175)
cit. K. Svoboda NR 27, '43, 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mejstřík, V. - hybridní složeniny

"Hybridní složeniny není možno apriorně odmítat jako nepřesné, když je třeba je hodnotit z hlediska jejich funkce v odborném, popř. publicistickém projevu, z hlediska jejich stylistické platnosti."

Tzv. hybridní složeniny a jejich styl.
platnost, NR 48, 65, 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mezistří - polokalkování

"Sama existence polokalkování neznamena ještě
»obročení přepnutí z cizího jazyka (např. z německého)
Spíše můžeme předpokládat, že existují
pojmenování a slova společné pro nás
i pro cizí jazyk. Ty se v obou - ovšem
v souladu se slovo tvorbou - možností
dávají typu rozdělují - realizují v tomto
případě stejným slovo tvorbou postupem,
pohyb hybridní tvorby."

Ter. hybridní složeniny a jejich stylů
plakost, NR 46, 65/3

Menší E, Jan - fraseologie

75 v čas. fraseologii, i vzdělanci; zvláště předkladatele a ti,
složkou ve sřezu s cizími j-y, mnohem více chybí nežli
v pravopise a tvaroslovi

Menšík v rec. Maňhova Slovníku
ČMF 6, 117

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meusl, Jan - Masinuv Slovnik

- 76 Slovnik se stal drubdy i obhajcem mnohemu vrazu a krcni,
skre' domud lecdy hlo prohlarovano uspravnyem. Tim si
take' vysvetlyeme rozvazkou zdraclivost v odsuzovani a
zamlkani normam tyck vazeb a krcni, ... "
- 77 ma "i pres vetst sve vady svze usporadankem i svzmi doklady
cestne' misto a p' dobrou formickou sochu drubdu"

Meusl CMF 6, 1/7,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mešič, J. - Žerovci. (Suobim i Postep, '23)

- 119 Ž. žádá návrat k původní slované čistě folstiny
~~se~~ vrátit do spís. slovenu archaisny jako yberové nepřesně
 nejde mu o vyuzcování germanismu, ale o rozložení 'vozant'
 tvorimí specialních slovnici
- 121 vyhled folstiny z terminologie něm., hledat lidová slova
 chavala Žerovců suah kultivovat folstium
 festival pro děti

NR 71 '23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

učes² - čistota francouz jader vzor pro des.

"Říká se, že Francouz má vrozený smysl pro jazyk. Tomu
ovšem je třeba rozumět tak, že smysl pro čistotu a
přesnost jazyka je hluboko a fermě zakořeněn v jeho
jazyce, ale ne srukodinství si ten smysl musil získat,
tréba bezedě. Škola, knihy, umění, divadlo, "republican"
tribuna, katecheta i státní společnosti, to vše mu jej
vštěpovalo, ani o tom nevědělo. Po té stránce sebaž!
u nás velmi mnoho

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

učes² NR 9 282

útes - charakteristika cestiny

"Mezi touto [Slovanci] cestina ustoupila nejvíce od prvotnosti,
ale přece jí zšlo toho starých vlastností, že ještě uvidíme jest
o mnoho bratsi."

vševem věku, se však podrobují j-ovému proudu evropskému
je třeba uchovávat co nejvíce původních
j-ovských vzorů

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MS 1, 2 ulv

Milobec - proti yugoslavi uzak slo
[hlavne u mad. a Rum.]

overit

mad. a Rum. se suazi, die Fremdwörter, diese lauten
Zeugnisse der Abhängigkeit jedes einzelnen Volkes
von der mitlebenden und der dahingezogenen
Menschheit, durch einheimische Fabrikate zu ver-
drängen, die es jedoch selbst weiter als zu einem
Scheulleben in selten oder gar ~~wird~~ ^{nie} gelesenen
Büchern bringen, indem die wahre Sprache sie
bei Seite liegen lässt und in dieser Haltung
verharren wird.

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

FB

overit

Die slav. Elemente im Magyar.,

Mižlošić - proti puristice

overit

"falsche Ansicht [puristia] von Nationallehre in neuerer
Zeit bei mehreren osteuropäischen Völkern einen wahren
Kreuzung gegen die Fremdwörter hervorgerufen hat"

overit / Die slavischen Elemente im Ungarischen,
S. 1, 2, 10, 11

[mim' klavne kradnja a Rukomy]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uriele - foto rumun. juristů

viz Die slav. Elemente im Rumunischen
Deutschriften XII, Wien 1861, s. 12

twist

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Miškovský, Jos. - fonémicitost des.
(25. 1. 1884)

v dopise Vojanoviči si přeje, že bude až příliš fonémicitost
a že se také fonémicitost děje i v takovém básnickém, jako
ještě Vrchlický

podle Alb. Pražské, Zápis Vojanoviče s groma-
ništem, NR 19 271

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mouše -
o něm. kolonizaci

La Přemysla Otakara, Václava I. a jeho syna za Otakara II.
a Václava II. města něm. nemecké osazována v Č.
i Mor. tak silně, že na poč. 14. stol. německá ve
větších městech dosti převládala.

Mouše, Gesch. von Mähren II, 149
Jg Hist 32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uoranec - Lobur - logiče' nesprávnosti v j-e

« Súd vecy j-y mají podobne' chyby a majú obraty,
pri nichž citíme jako fiktívne' děje věc, která ve
skutečnosti jého vlastním předmetem není. Zdá se,
že to jsou formené obraty z prvotního způsobu lid-
ského vyjadřování, a proto je nepravděpodobné za
chyby. Každý jazyk má dosti dokladů takových obrátů,
z nichž filolog sice může dovésti poučení o rozmaní-
losti formené předmetové, ale nevidí v nich chyby? »

- < stavovati zajiće m. zázi s zajiće >
- < navléhati jehlu m. nit do plety >
- < svléhati, obléhati dítě m. dítěti sáti >

MR II 314

Moravec-Robur, Ot. - logičnosť j-a

„Každý jazyk má své vlastnosti, které pokulhávají
za logiku, ale nelze je jen tak vynechat, protože
bychom mnohdy ~~bohužel~~ sešli z jeho osobnosti.
Ostatně nelze ~~ke~~ vysvětlit, proč užívané zdánlivě
nelogičnosti, např.

⟨ poslední z věch fršlí soudcové a nejfoked-
něpi vstoupil do sílu předseda senátu ⟩

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MR II 297

Moravec - Kobur - logsa v jazyce

"Take' v čestine jako v jiných j-ích často rozhoduje
o významu slova zvlnost, uš. logsa."

< starý vládcinec >

< staré uvoiny >

MR 11 735

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moravec - Kobur - obliče

"Velice předčítati obliče, které jsem měl, sestavuje svoji funkci
v době, kdy se filologové ptali s pravostí se které věci
a kdy focal vychází "Průvodní slovník" s raději
slovanami pravopisnými i jinými."

MR I, 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moravec - Sobur - Zentl

„Pod vlašskou vydání Zentlův „Rádce správné české“
si všimá hlavně vadných slov, vazeň a řízení, ale
ještě dříve je tato ~~známá~~ rovněž vada j-a přeh
přehy v posuzování jejich správnosti a v leccos
zastaralých“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MR I 4

Ustá, Al. - opusculum

"Kajisté je naš jazyk zhučovany, ale ve vinou básníků
a beletristů, jejich spovalek, bez vinou novinařů a
svad i buržoá, namatá, se, jak jsem s bratrem Vilemou
jistě a první si fořoval ne slyšeli. Pal jsem a nevěděl
jsem, že jsem spávně, chybnal jsem a nevěděl jsem,
že chybují. Vešl jsem vždy, jak se to budbu slo.

Od té doby, co chci namatá, a chci každý sešit po všech
létá, co vychází, a vždy od a do z) jsem si ve své
tvořící, velice nepřesně, jako lid na bedě chodil,
jak na švadličkách. Když jsem z toho až v-bolavý."

vložil F. Štejn 26/1 1924

50 68

Mištik, Al. - slovenština jako jazyk obrozupci' čestným

ovčím

"Když tak čítávám v našich novinách a knihách, v próze i básních
ty nečisté věhy, obraty a kytnutis slov, tu vědy a zručnosti
se ne můj právní: když jsem spíš - e' a novinaři chochtí na
slovensky učít se furovosti v rici a studovat její barvu,
její hudbu a prostičnou její stranu a vzácnou jednoduše chyt!
Zde máš věd rozvíjet, poslouchat hovory nejen slovenské, dámy,
v jejíž ústě máš slovenské volat' bratně mi, ale rozložit'
mi byla i kaludná, tudíž slovenština lidu furovosti, a jisté
hráhu neodjustitelného dopustit' se, Zde by káhodnou a furovosti
slovenština ukazovat' čest' čestným, jádu se namnoze dves
nepen ulnovi, ale bohužel i f. de. byai, Zde dosto s dávnos žilandem
nadem spjenu' nejen kulturnímu, ale i korpodati' sekum, nepochybyjí
o tom že od nynějška máš spíš - e' lojue a dlouho tu na sloven-
štině budou pobývat' a slovensky se se jim stane pro kulturní'.

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

Uvedených - funkce bás. j-a

- 127 "maximální aktualizace jazyk-fonem"
"sahající do pozadí sdělení jazyka účel vyjádření a stavba se samovolně
stává do popředí sám o sobě vyjádření"
- 128 "důslednost a systematická aktualizace"
důslednost: ustálený směr odautomatizování
systematická: vřejmenné vztahy slozů jazyk odstupňování, dominanta
- 129 "dominanta udává... jednotu básnického díla" "jednota v rozmanitosti"
- 130 "automatizovaný básnický zákon", který sám je "edním aktualizačním spis. normy"
"dvou pozadí aktualizace: norma spis. j-a, tradiční est. zákon"
- 131 "Vřejmenné vztahy slozů básn. díla, aktuální souvislosti i neaktuální souvislosti, tvoří
strukturu díla, která je dynamická, obklopená konvergence i divergence,
a také nerozbitelná jako umělé dílo, jakožto každá její doba nalézá
hodnoty teprve v sém vztahu k tomu"
- 132 "Thema básn. díla je ... nejvyšší? vřejmenná jednotka díla."
- 131 "Doformace spis. normy jako ... k samé podstatě básn. j-a, a je proto
nerozbitná, aby se jazyk básn. spis. normy podrobil"
F. Brunot 113 už formuloval právo básnického práva tvorby spis. normy
X J. Haller 131 (Problém nové spisovnosti): "jakožto imaginární schopnost básnického
"právo, které nemůže být léž nespravedlivým privilegiem"

Merariowicz' - poměr mezi j-em bašnicím a spisovným

124 "O j-em bašnicím jalozto druhu spis. j-a wolze učit jíž foto, ze jaz. baš.
ma' & disporci fo struce lexikalni, guttural. atd. vsdchy utvary, fo fi. i. mizne'
vzrovove fare dancho j-a
focti smy (xoz, ot, ^{plati} 3.59. miz)

"Jazyk bašnicí není ... druhem j-a spis. "ústa' souvislost" se spis. j-em
"jaz. spis. je pro bašnicích předem, na kterém se odráží esteticky záměrná'
deformace jazyka slozích díla, jinými slovy, záměrné 'fonoslovni' spis. normy"
např. předání dialektu s j-em spis. I dialekt je deformace na pozadí spis. j-a

"fonoslovni ~~normy~~ spis. normy, a to fonoslovni systematické, umožňují
bašnicím využít j-a; baš. foto možnosti by nebylo bašnicích vůbec

125 "Čím pevněji je ustálena v jazyce j-e spis. norma tím rozmanitěji lze ji používat
a foto čím více možnosti pro bašnicích v tomto je"
méně postřední formace bašnicích oslabená norma spis. - např. v době obroz.

126 secret' & spis. j-a může pojmut mezi smy; materiál i díla bašnicích, ovšem
vzhledem, že odliši slozích deformované' od nedeformovaných

- Nubardandý - estetické hodnocení jako kritérium jz. Třebení
 134 dnešní puristé estet. kritérium v teorii zavrhují, ale v praxi uhlavují
 Remy de Gourmont (Esthétique de la langue française, 1899)
 kráska francouz = přirodá čistota; proti slovnímu barokovému (hl-poh-gnaccisimismu)
 * toto větrici pou zmouva tak oskliví jako chybějící oděvu v obraze
 nebo falešný tón v hudební větě
 135 Vossler (Die Nationalprachen als Stile, Jahrb. f. Philologie I, '25)
 estet. hodnocení u puristů
 Haller: estet. motivovaný odmáče j-a Nevalcovy Kromě z konce tisíciletí (NR 14, 157)
 v "Dle, vedle, podél" (NR 14, 166): "zapřovost" = "velká chyba"
 136 estet. zřetel je důležitý v kultuře spis. j-a, bez něho je kult. nemožná
 nicoli ovšem podle osob. vzhledu
 * ten kdo kulturu j-a přivádí, musí vědět, že, aby nejudem j-ové
 právnosti nevnucoval spis. j-ě spíše vyjadřování, které by porušo-
 valy estetický zákon, který v j-ě implicitně, avšak objektivně
 odhalil estet. zákon v jistě době a v jistém j-ovém prostředí
 zkomat vývoj zákonu

Umlačování - formování spis. uorny v umel. díle

132 ... platí stejně o románu jako o hradě básni, že upírá dílu básnickému

právo na formu spis. uorny znamená "negovat básnictví"
jazykové prvky nejsou jen vyjádřením obsahu, esteticky indiferentní
struktura má dynamiku, která vaneť nafetlu mezi slozami. aktualizova-
ní a neaktualizování

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Udravování - puristické hodnocení básn. j-a v ND

150 odsudek Hallerova ref. o bezvalové, kronice z konce století (NR 74, 30)

- - - čl. o básn. slohu Neumannově (NR 75)

- - - Sedlářovy slohy z románu M. Pujmanové (NR 16, 32)

151

Sedlářův protestující proti respis. slohu, pojednání dokumentarist.

z románu Udrav. v slohu románu Pově / směřuje zejména k confrontaci
slohu spis. s lexikál. form. z nižších jaz. frustri (2 věci hovoz.
ze slangu atd.) - zastírání lexikálních předelů (citování
respis. slov bez uvozovek)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mukačovské
Zatiba ve větách hlav. a v argudetu
u B. Němcové

"Zatiba ve větách hlavních a v jejich argudetech
spojování odpovídá... onomu rozdělování ději v detaily
specifické detaily, které jsou pro Němcovou charakt.
růstické. Naformata tedy větná konstrukce, běžná
v Babičce, splývá detailu v jednotné dějové uvedení,
nečladiouc logických předrad nadiazenosti a podbiaze-
nosti mezi jednotlivými představy a vychází argu-
detičtím spojení jejich přívrstí"
Mundarovský, Pořes o slov. rozbor "Babičce", 318

Mikrofon
fonové postavení slovesa u B. Němcové

„Velmi často dochází Němcová metry melodických
významů, tím způsobem, že neumísta na konec slovo
^(vět) nejdůležitější přízvučné, vybrže folozí za to slovo
jiné, přízvučné slabší a ovdem; tohem něčím! Čím!
to často jak před cárkou, tak i před kočkou.
Některé části jsou přejaty, kdy slade za tímto účelem
na konec vět sloveso:

Mudrání; Pókus o sloh, rozbor „Babičky“... ,

Mlýkářovský
Polákova 'Vzrušenost přirozenosti'

- jazyk

95
Mlýkářovský, Polákova 'Vzrušenost'
"Co se týče zájmu s j-em, o kterém zde uvažuje
Sabina [ve svých spisech Polákova, 1862], je třeba
u Poláka rozlišovat dvě různé věci: v první řadě
jeho básně, ve Vzrušenosti přirozenosti, vyzývající se
středně mimovolně chyt, pochopití zejména z nedobrovolné
zvolnosti j-a, aniž tyto chyt z důležitých zpracování vznikly;
podstatné j-ina záležitost jsou však Polákovy neologismy...
... tyto neologismy jsou součástí struktury díla; proto také
přesly do důležitých zpracování, přesto, že se strácejí j-ove
do revidované Jungmannem.

vývoj
poslední jazyka

„Hodnotíme-li dílo minulosti se stanoviska
estetického zákonu dnešního, hodnotíme již
jím estetický objekt, neboť od doby vzniku
zmešilo se v dílo (nebo alespoň mohlo změnit)
velmi mnoho, především zákon j-ovz' materiál.
kudrinců, Polakova Knesenost...“

Musil, V. - cizí jazyk

Praktická lingvistika, jak ji řekneme v svých referátech a formálně zřejmě NR 1
má mimo jiné za úkol sbírat úryvky mluvnice cizích jazyků do řeči, j. m. z r. 185.
obřadná křesť. uč. křesť. jazyk jazyk, jednání pro chabost své j.ové tradice plynnosti
& omezenosti tradice literatury, jednání pro naši slabou a značnou potřebu znalosti cizích
řečí a jejich l-r. Účel této obranné práce je nejen konservací v tom smyslu, aby jazyk
vypěstovaný společným úsilím předstíhání generací učel rozvídování v svém obo-
bě učebních, které se vyvíjelo dlouholetým domácím zájmem u nás myšlenou a
vyrazem, ab proto od jazyka nejlépe našemu vlastnému způsobu myšlení a představi-
nosti, učeb. i proklamace, ochranný, neboť mluvnice, cizích jazyků, které neuprost
cizelostkou naší domácnosti jazyk jako vraz, přirození, stupuje i cit pro
vyrazové jazykové vlastních formách jazyka, behuče řeč a citu z ní učeb.
učivo dobauný a učivo jazyk uč. před tím.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
V. Musil o řeči j. a kaducových Základní obec.
pedagog. (1925) NR 9, 176

Umril, V. - cizi' frcky - uvere obranne' prace

176

Tato obranna' prace [proti cizim' priselcům] ma' obsah sve' uvere. Cizi' frcky vuvremi' jazykovi zpusoben' do j-a uvere z nich liti y un'cem jen folud, folud v'raz domaci' jazyk je konventem, trva a zipe v'edle nich v plni sve' zivotni' sile. Jazyk se v'raz cizi' cizim' oparvakuji ferne ucht, a v'pladi' v'raz domaci' z u'ivaku' bud' u'plne' anebo jej zalkaci' do u'strani' v'zavsi' zastarali' nebo srojeny' stane se prvou soucasti' domaciho' jazyka j-ovho, a j-dam v'zavsi' uakava' zurna u'ol, a' obrusoval jho cizi' l'vany' tal' d'obho, a' zafadue ferne a j'it'elane' ve v'razovan' soustavu' domaci'. Ze se toto obrusovani' nedoji bez obrusovani' j'mny'ch l'vau' v'zavsi' domaciho' a tedy bez j'it'ich postozovani' a j'ovho- v'aku', glo' f'ovideus j'iz v'ze

177

" u'bedi' j'm tou' an' tal' a' ten j'eden u'aci' v'raz, od u'cliz' l' ordam' j'az' nezahynul, u'by' se sp'isa' o' u'ci'az', et'ne' l'azdy' talon', cizi' frcky ma' na cel'vone' citeni' j'ov'e' a ost'atni' u'akava' l'vazov'."

V. Umril v rec. Kaducova j-a
v Z'abladech obec. pedagogick' (1925)
ND 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Musil, V. - indiferentismus j-ovj' jako odvod' na purismus

"naše doba ... od převrštěného a užroztivého purismu let
sedmdesátých a osmdesátých upadla v letech devadesátých
v opačný extrém, j-ovj' indiferentismus, jehož následky se
jeví v dnešní frasi upadlém j-ovj'ho citu. To je nemoc
doby, která zachvacuje učoho volu, učoho učeu, propu-
stajíc z jarelosti podvědomí, nevědomého návyku
na formu častu i u sp-ri nejlepších."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Musil v kritice Kaldnerova jazyka
(Základy obec. pedagogiky, '25),
NR 9, 180

Kněsíc, V. — novotvořící obroz.

„Co slov uatvořících Juagnannem, Wardem a j. glo by třeba
z j-a vymýtiti, Edyrbom na ně aplikovali zásady dnešní,
založené na znalosti větší umělem jednodušší!“

V. Kněsíc NR 11, 27, 82

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Musil, V. - pseudopřísavnost

... jsme svědky toho, že se za našich čarů vyvíjí evološe v určité
různých oborech třeba způsob ředi, stěny není ani spis. ani
lid. Stěny má své třeba domů neustálé tvary, svůj
slovíček i skladbu a jistě prvky jsou rozličného původu.

NR 7, 239

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Musil, V. - ujímal se slov

"... o tom, ujímal se to net oho slovo, nerozhoduje vždycky
jeho stav, vybrá čaró i oholení jiné, čaró užívali, fotka, a
stare' jón čaró silněji než aucicuita."

V. Musil NR 11 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

Uusol, V. - úkus

[při posuzování slova majitel]

„ Slovo, které prokázalo talovou houčevnatost a životní sílu,
že odolalo nepřetržitým útokům až po tři generaci brusičů,
fičralofy ve zdraví i podléhání dalším. Proto je třeba uvědomit
si však, že tam, kde rozhodl definitivně jež, jsou
máme námitky k tomu.“

V. Uusol NR 7, 27, 83-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

N

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na [slovenský] doživovateľ Lid. novín] - germanizmy

„Vy, milí bratia Česi, radi sa chlubíte výpelosťou svojej
reči. Možno, že je bohatsia na technické výrazy, ako slovenská,
i gramaticky máte spracovanejšiu, ale germanizmami sa
hemží! - na formách!“

LidNov 20/10 27

odsouditi & súditi m. na súd
co máte & jidlu m. na jideni
kucha je & dovtahni m. kucha dovtahni

členouti & semi m. na

MORAVSKÉ

ZEŇSKÉ

MUZEUM

číslo v. listu NR 11 217-8

Naslova, Působa - chvala českému

"Kupříkladu, že u nás není taková horoucí láska k věci a snaha
pro její barvitou krásu jako u jiných národů [...] Působí se
čistotou, rytmem a hudební krásou ulvny zdá se mi jedinou
z nejvyšších hereckých radostí."

Praha v tisku I, č. 40, 4
s.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Kojedlý o vztahu des. a kub.

ovčák

"My Čechové nemůžeme nicoho vyprávěti si z křesťany
aniž bychom své k. ruské přiblížovali, považuje
jazyk náš český velmi slovanštinou nejdelší
byl ustředěn a dávno před ruským dosahem
nepřesáhlo stupně kulturní dokonalosti." 4

cit podle HB 185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nejedlý, Jan - obraza ja

ovnit

"Nedopoustejmež, aby jazg náš a s ním
i zručnost i udatnost všeho národa
slovanského se zjemenábla ztratila a
zharla."

"Kdož jest Čechem, prostim za to,
fiedrú slovnúgúh hlás slýš:
Čech, jazg ch, co sláto,
Čech, ulw a Čech, jís!

cit. podle Jarů, Začínáme desátý
ročník, NÚC 10, 2

Veřejec, 4. — čestná — formami dějin naší kultury

„Právě cestina se svou bohatou literární tvorbou a
množstvím starých křesťanských 7-odůl památek
ma' mimořádné předpoklady k tomu, aby výrazně
obohatila formami dějin naší kultury.“

Ředuk. k dědictví, Pha 26,
8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učeme, Joz - jazyk - folklor

"Jazyk však není pouze prostředkem dorozumění a nástrojem sdělování myšlenek a pocitů. Zbytkově se nepřirovnává k folkloru, k bohatství zděděnému po předcích. Ve svých slovech, slovních spojeních a tvarech zachovává formy, které vypracovaly generace našich předků, a jeho slovo tvoří bohatství, vydává svědectví o tom, co

travostromě lidé za tak důležité, že pro
řady ... považovali
to vytvořit zlatku

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
předmluva, lidichví věci, Kauerova, Plzeň 1986,

Nerad, V. — Erša j-a

„Erša j-a se neoporučuje jen chybami proti jeho správnosti,
výběž i prohršely proti jeho výraznosti, Erša' jest
ovocem stejne důležitosti, vědomé' i bezděčné'
fráze celých generací“

NR 7, 23, 56

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Verad, V. - J. Vlček

" Čemu se p. V. kováč především neúčastil u Vlčka a co je
první podmínkou toho anebo ještě lepší podmínkou předpokladem
dobrého slohu je smysl pro zdravý, nezražený jazz, který
si Vlček vyfotografal do nejvyšší citlivosti a který je,
literární historik, učitelským zvládnutím
Naši děti."

NR 7, 23, 45

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Veruda - cizomluvy

, Cizomluvy postavily vskutku už řed' až nepřemě-
nitelnou mezi literaturu a národ! Za zúčastnění
znovu zase i jazyk náš v domácnosti, ve společnosti,
na ulici ...

Číslo společnosti V

428-32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Heruda - čestna

"Český jazyk a český duch žije prodivsiem v l-ře
a umění; komu se podaří umociť jazyk a zničit
ducha toho, tomu se podaří zabít národ
pro všechny časy"

~~Heruda~~
České divadlo III

126

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Veruda - Hněvkovský

"nedovedl obecnou ulovu čes. lidy poručiti & utledit-
lé vyší zřetelné umění; on poté nedovedl čísti
své doby prozřítosti & všimnu životu myšlenkovému,
vzal a uctil ji, jak ji byl uctívati - zchudlou,
Laudlianou, neotesanou.

Podobizny III, 521

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neruda - hovor. čistina v 70. l.

ověřit

v r. 1874 si Neruda libuji, že už skoro přestalo stard, dříve
oblíbené užívání něm. slov s čes. souzvukami (Rubes: čistina
„lajntuchová a hantuchová“)

foložena! čes. „platí už všude za znakem mystické uedba-
losti“

vzrost národ. uvědomění

Studio Eratle a Eratsi 17,
filo J. Nerudy VIII, 23, 127.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neruda - chvála čistiny

"Eliška, čista, svatá řeč matěšská, zahřívá
jaro samo slunce, a jaro jaro i léto plodné
a živé"

fej. 17/5 1890

= Česká glosářnost V, 422-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nezude - konverzaci' cistina

Spolecenstvi' nas' zivot, který' není, a cete'!
Salony, které' fce' nejsou

Národní 19/12 1869

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neruda - Convers. paz.

" ... možno u nás rozlišovat dvoji' řeč, paříž
ano a paříž ^{je}. Neuklazením a prostým p-em
^{je} mluví, všichni oni vzdělanci, Eben' vystepí,
že gramatika je jen pro spisovatele " , a těch
'vzdělanců' je příliš mnoho "

Drobné Elefy I, 376

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meruda — obec. čes.

"[Meruda]... měl & pražská obecus' čestně budoucov,
vztah vybraněke zájorní, zohatě jakuže se objevila,
ve veřejném životě, důvod toho byl slyt ve skutečnosti,
že pražská čestná příloha zřetelně jvila stopy němec-
ské vlády. Meruda dokonce byl někdy ochoten vydávat
svá práva za sčestný stav a tvrdit, že slavné-
chová a hantuchová « čestná » páni F. J. Rubec,
již z Prahy jeho doby téměř vymizela a že platí
za projev vyplněnou bedlaly čestí, že evlaste inte-
ligence učiva v horech - ja a že to přijímají
i » střední třídy

viz Studie, Eratle' a Eratn' T 52
Stihl: Od Karla Havlíčka & Františka Hala-
sovi, " 96, 83

Veruda - vlastenectví *patriotismus*

"... udu jest stále žvanění o národnosti a vlastenectví
už přemoženým stanověním: Nezávidím od srdce
sázkels, kdo myslí, že je to už nejvyšším cílem
- být národovcem, že dosti na tom, a že mu
netřeba, aby také něco pro národ řoval."

Obraz života 1859, 236

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvuda - přirozený rod
fejtou Za padesát let (1872)
obrácení "vlastních vzteků pokloně" >

Antonín Procházků

Václav ~~Zubate~~

Esner Chrást > 46 379

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Veruda - proti slovančemu

Často - naši jest stále 'evanění' o národnosti a
vlastenectví už 'převodným stanoviskem'. Nenávídím
od svého každého, kdo myslí že je to už nejvyšší cílem
- ~~byť národnostem [...]~~ jsme už na latoném stupni
vzdělání, že to už praktickou záležitost není, když je
někdo vlastencem. S národností své se zná ať ji
chtí jemu jest povinností každého vzdělance, ale
i povinností nejlépe, ponevadž u nás nyní už povin-
nost nastává, aby chom národ svůj na vyšší světové
ho uvedomění a vzdelání postavili a jemu takto
nepen k uznaní do pomohly, ale i život pojis-
bili. To je ten náš ~~2020~~ politický smysl " " >

Nováda — spis. čes.

"My Čechové máme velikou výhodu: jazyk lidový
a jazyk písemný je u nás týž. L-^{ra} může ^{primo}
z národného ducha, z l-^{ry} může ^{vlast} bohatostí vyplukové
přicházet přímo do lidu. Bolševik, neděje se teď ani
jedno, ani druhé v míře ať již pomešed vyložíme.
L-^{ra} naše teď máda bráti cestami národnosti
nevsílá sobě valně ducha národného, zakazuje
domáci študácku opadlým směrům cizím a málo
je těch ^{podle} její, které v našem lidu jsou chutny
a živny."

Jazyk ^{MORAVSKÉ}
ZEMSKÉ
MUSEUM 1890

Neurda, Jan - zlatěna' cistina

Studie Erabke' a Erabn'
Dilo J. Neurdy VIII, 23, 127 u.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neumann, Ad. - NUC - 1. roč.

- 1 21. čís. I-roč. poslední Neumannův čl. na rozloučenou
čtvař korespondence 'kádáci', aby čas. dále vycházel
- 2 vydávající převzalo vydavatelské društvo českých úředníků Zeleničůvých
v Praze
rozšířit do všech oborů st. spravy
red. F. S. Janoš
nový - rozšířenější program
"Chce být j-ovým kádákem nejen v úřadech Zeleničůvých,
vytříz ve všech úřadech naší republiky!"
"chce podati pomocnou ruku všem, kdož nezapomenou
svých povinností k rodu i k národu, zjavně postaví se v boj proti
šoubce hlíže, škra - bolusel! - dovnud korektura zdrahy, emen
našho pzyra!"

Neumann, St. K. - deformace j-a

"Jednostranné lingvistické kritice bude se pod rouškou
"objektivní vědy" nutně mardit se spirovými projekty,
podle nichž jejich deformacímho účel' a rafinovanost,
a přijímají se každou adekvátností pro každý účel,
musí se ualovec více delirovat, podobněm než
gentlemanům, jejichž více než tvrděm. rovnováha
jiro pro ni přijímavší. A v tom je nebezpečí."

"Neuznávaná deformace z nedůvěry, pohlednosti
nebo pro ryje, uznávaná pro deformaci nedůvěry
a snadně účelnou."

Mezi branci a lingvisty, Příloha 9, 32, v. 4
= Umění a pláta I, 69-71

Kernmann, St. K. — zdroje správnosti

6087.

„Uyolím, že sudomilý spis s ystribeným citem j-ovžm, octue-li
se na valách nebo pújde-li mu o uovotvaz nebo deffimaci,
předrouši vřdy své kšiti konfrontaci s j-em historickm a
s bezračenou ulhou lidovu, křva' mu dá jistě lepší odford,
než mu může dati průměrná spis. norma z dolj j-ove
inflace.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Průtomnost 9, 732, 732

Nietzsche - cistota ja

„In Perioden eines Sprachwachstums ist von »Reinheit«
nicht die Rede; nur bei einer abgeschlossener
Sprache.“

Rhetorik 1874 folle Eisner Chrdm 593

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Noreen, A. - spravnosť

ovčič

drúhe sa za kritérium jone spravnosti považovala skoda se staviska
stadium ja "hladko literarne-historiče"

Stála: jazykovedci užili tohoto kritéria jone pro zuej zpisobene
analize (Spräcrichtighet, Hrvick-ungarische Forschun-
gen IV)

Truba: zameri sa fakta synchronizá s diachronizáci
jodla udzoru 2/2 19. st. je vrba ju (samostat. organism) fonchat
svobode volneho vývoje "hladko literarne-historiče"

uštati, "racionálnu" jofit
nejlepi v ju jest to, čo fončhač može fončofiti, čo nejpráveji
a čo ulveji jufit, čo nejpráveji
sr. u Es. tegnera: "tomu, čo se nejpráveji vyjadri, nejpráveji se
forzumi"

spravnosť se měří vyhodnotiti (jof. vhodnosti) prostřední

Jesperen: definice "energetiča" leathesias: "sociálne-uti. karističa"
Truba: zdierajú sa se zrejese jidustranosti, idelna stavka koci j.

Noreen, A. - správnost

nejspřávnější je ta řeč, která se nejsnáze ponaší
a které se nejsnáze rozumí
nejhod. slova těžce ~~rozumitelná~~
rozumitelná, a homonymní

Jed. Forschungen 1, 1892, 95 n.

für. ~~1888~~

cit. K. Svoboda NR 27, 43, 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novák, A. — Frant. Šilý

„fujista starého typu“

„věrný“ vyznavač romantického fotografa moravského
Frant. Barboše

„ve škole se svým mistrem nejen pracoval
velikostně germanisany a Esimulany, ale hledal
největší umění lež v lidové umění, zvláště
pokud vyjadřovala faburkální útvary života
dědičného“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novák, Duch a národ,

36, 48-49
[33]

Nová, A. - boj - jaz'ovédni 30. 68

"Staromilci, klásk'i'se & t. z. škole ukladogramatičn'i,
škra' ofanovala vědu v posledn'i čtvrtině minulého
století, a gojovala s uvažováním pozitivističn'ím
zřetelným sélou & historisem, zastavaj' ve svému orgánu
naš' věč' tradici Jana Gebauer a Josefa Zubatého
novotari, chromazdění & horlivostu a výbojněm
vážněm lingvističn'ím srazem, udomačniji u naš'
za vědní kletma uathesia a Romana Jarobsona
pobuřilé směry jaz'ozpytu cítilos a vytyčaji' zvláště
čirazně fobně studovati živ' jaz', a to stejne
čevorov' jadu spidovnyj."

Nová, Duch a uarod, 36
1/7 [33]

Novák, A. - Brusice

"A jak tomu v podobných naprádých a poobrážděných spo-
rech pravidelně bývá: krajnost proti krajnosti! Kdežto
Brusici, historici, orientovaní, promijeli, ueddy z pouhé
osobní záliby archaismus jejich násilnou cizotu v contex-
tu, projevují vládní, lingvistické přílišnou shovívavost všem
vštrápně se novotám soudasného úsu j-ovému, v němž
omluvuje a obranu spatřují sourozky' projev života přibom-
něho."

[33]
KULTURNÍ SPOL. J. A. R. Č. BRUSICE,
ZE DŮLEŽ. A. NÁROD, 36, 52
MUZEUM

Novák, A. - háji' někteří brusičtí začaly

53 " A rovněž mne nedovedli ani Havránek ani Uašle-
54 Sius zřítati pro svou obhajobu svých výrazů pro pojmy
teleologické, které brusičtí zavrhují jako ezimulový
(docíliti, sledovati, cíl, účelodomy, bezúspěšný) a
předložili označující vztahy logické (za přičinou,
na základě, kvůli, následkem, za účelem vzdor),
leboť odpor proti nim metemem jenom z purismu proti-
německy ualaděného, vyběz ještě větší měrou z velice
zdravé a literární ploché snahy po j-ě konkrétním
na názorném, který - na rozdíl od úsu německého - uodě-
šuje živou představitelství popularně přiměstí a proto
tak uerad stavi vrátě logické osli uústě přes fraud .)

A. Kovář - Cizí slova

v nejstarším obd. Glo přijímalo hojně cizích slov lat. a něm.

a byla čerz, zpracovávaná (jisti, křivo, kostel)

humanisté přijímali cizí slova bez změny

brusici důsledně sádají výrazy domácí

Blahoslav učil cizích slov hojně, ale v slovo se proti jejich užívání

balach, přijímá lehce, Edy za ně nemá domácí náhrady a často i jejich
existenci domácími výrazy

Gobauer: "pročevapijící množství cizích slov"
stanovisko Kováře - kritika

cizím slovesům je možno se vlnout, ne však subst. a adj.

potřeba vyrozumění

selhor. termíny, folklor, a to i pro existenci výrazů domácími

kapí. divky, essay, koncise, inspiration, typič, tradice ...

A. Kovář, Cizí slova (Lid Nov '17, 2/3 a 16/3)

podle NR 1, '17, 146-7

Novák, A. - cizomluvy

12

„... cizomluvy a baximluvy, jiniž se beuzi hlavne' me'
novinarstva' a vedle ni' i' zargou' vedeckij' a' literaturnij',
vešlym zpravodla, jak se evazi' S. Havranek a R.
Jarobron dovodili, z' fankicni' fobirby' net' pramo'
mutnosti, Etra' jest' dojistá z' organizacni' sil' v' je'
a' jeho' vyvoj, vybrz' pou' casto' jen' mekhanicky
prip'adny' a' ted' by' se' naproti' borodny' a' to' ve' chvatu
a' porocnosti, jež' nemaji' prave' spolecne' se' skutec-
nou' ustrojenu', trankou' ovou'. behramadi' se' fird'
rukama' z' bezny' fird'ad'elny', ucl'ychany' me' novinarstva',
ceobivny' odboru' ucl'ychany' a' ucl'ychany' prava, z'
by' v'raz' doma'ci, mlada'ci' a' starši' tradici' ovč'eny'
nehovet' ucl'ychany' fird'ad'elny' ucl'ychany' ucl'ychany' ucl'ychany'
v'raz'ech' a' odst'ih'ech' fird'ad'elny' ucl'ychany' ucl'ychany' ucl'ychany'.

13

Novák, A. - dialektický

"Vzhledem k autoru přivedla tato důvěra k tomu, aby
v práci byla brajtně i Gumenové uzavřených psali nářečím,
reálnice ho přenesli do rybních oblastí literárního tvorby."

[valaš. rozprávky, Orefa Kaldy, správy Otakara Březiny,
jišvic, Ondřeje Trávníka z Hané]

"Brajoval intimita jeho podstatná dialektická poesie
člověk bez ní padá; jeho nářečí v poezii jazyk rodiny
toho, jehož chuti se doberou jenom příslušníci toho
pobřežního celku a který se uzavře cizím snadno
může zdát / malichernou hříšností a nedobrojným
kvašením."

"Toboto lojune teple důvěrou k bezdosa kvant
i psaly jimi dialektickým nářečím, sčítané kore-
spondují a dodávají jim spis. věci, neobměněné kláskové
a tvorové, evlaštní přičině a více."

publikovaný v časopisech -
na FF MU 29/31 29/31
- Janek, D.: Omeškané, Brno 17, 1912

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novák, A. — V. Čížek

- 50 „skepts dem byl na dvě své složité části“
„u něho nepřipustela subtilnost a mimoto zvláštní smysl
umělecký, aby upadal v dogmatickou“
„bedlivý zájem o život jazyka & spisovny“
„padl na cestě [32] k tomu, ho vedla & prozoumatel
spisovněho umění jako rozhodčím r-j-e“
„spiritus rector NK“

Duch a národ, 36
[33]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Nový 12}
Continuita v obrození s předcházejícím vývojem

„kari. nacionalisté“, jímž dnes pravem voláme přičítáme
jsemu velkou foliovou stránku obrození, ničež nezmiňovali
se o naprostém přetřetí, kontinuitě národní a literární.
Byl romantický, uvažoval o periodě vlivu nové, o vlivu
nového u'dobí života národního náleží k první mládě
generaci jungmannovské a tak řečeme vlastenecké.
Uvažoval ten je mnohem spíše dání splacenou filosofickým
a kulturním problémy, z nichž vyplí, učiti výrazem
sdělcůvosti.“

A. Kovář, Obrození či vzrůstem?

Obzor literární a umělecký, 3, 1901, s. 7

Nová, A. - Havránekova funkce

"Tak se mi zda, že Boh. Havránek ve své dílošluc,
ale slokové misty značně zatevněle stati; rozlišuje
epis. j-ě podle funkci, doporučuje j-u odbornému,
evlastně farmaceutickému, přívus omu papírovost, škrá
plue méně z exaltujícího myšlení, než ze slovn
ě pedanterii."

Kultura epis. j-a a řeč básnická [33]
Duch a narod, 36, 13
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novák, A. - NR

50

"její j-ové kritická práce se řídila po celých sedmnacti
let vlastně souhrnným principem ne vždy souhlasným;
v podstatě však základem a základem kritického jejího úvalu
stávala stará ¹⁸⁴ kritika a mluva lidová

"toto konzervativní stanovisko spojuje historickou orientaci
postřevy jehanera s bartošovou romantikou, která
veselou národní kulturu buduje na idealizovaném
neukončeném lidu;

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Duž a úvod, 736
[733]

zabývá se na něm. 6-72

Kovář, A. - vliv něm. patriotismu

... vlastenečtí naši romantikové obratem nudy
dovedli proměnit nequadějněji' yroš předyprjitel's
sebevědomí němečtích v nemetě nadsený' v'lev
vlastenečtí' čisitel's a slovnitel's...

A. Kovář, Jungmannov články o Slavicistice
v literatuře, LF 37, 10, 118

MĚSTSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nová, A. — shovívavost členů PLK

Souhlasím-li s tím, že jest nepřijatelné, ale zároveň
i maniere brátní se — a to nejenom v terminologii,
zahnující hlavní oblast substantivnou — výrazem přívodu
církve neb napodobujícím usus církevní, jež
jsem nutky pro vyjádření složitých životů novodobých,
nemohu se přece nadchnouti pro shovívavost, s jakou
se B. Kardinál, L. Jurek, Vil. Mathernus chovají
k tomu, co bylo předešle označeno jako j-ova
inflace a co omlouvají hlavní funkcí vyžitosti.
Kultura spis. j- a a rěč básnická, [33]
Duch a národ, 36, 13

Kováč, A. - spis. jazyk

"... tato spis. řeč [česka] jest živým organismem,
schopným vývoje a pouze křesť, bude-li se výrazově
i fonetologicky obsahovat z vydatných zdrojů, patřím
jest mládež lidová, zachovaná v úřecích.

Problémy morav. l. ry. Průběh na FF MU 24. 11. 21,
= Jerábek, D.: Anež Kováč, Jm 97, 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novák, A. - Jaroslav Vlček

"Vice než si sám uvědomoval, podléhal bartošovskému
brusičství ~~leš Jaroslav Vlček~~, předstá' Svobodu
a Saši Gebauerovou."

Důl a národ, 36, 49
[33]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kováč, A. - J. Zubaty

49

"nejosobitější individualita" z red. rady NK

"jo Gebauerovi vtrhl ráz celé epoše"

"naprostý nedostatok paleolitu dogmatickosti v jazykovide"

"invisoval staré brunicství"

"občas se dovolával ukameného jazyka lidového"

"postupujícímu vědomí se jvila u velké konzervativnosti"

Duch a vědomí, 36

[1933]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kovářová, J. — protest proti Brusickému redaktorovi a Korektorovi

Korektor je vnesl do textu Salofouwe
nevhodně asonance lumenovskému rytmu, přitom uverse
odstranil rytmy
amplifikace metafory aj.

Opracoval: autor, SaS 11, 249, 48

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novotný, Jiří - styl. příklady

" spis. prostředky & hlediska zřetelnosti sloves-
charakteru, dáleto jejich vztahem & odpovědností
prostředků je a bezně ulavené ... :
prostředky hovorové, neutrální, jen spis. neutrální
(neživé) a živé. "

z problematice zřetelnosti sloves charakteru &
spisovnyh - ovzih prostředků

NR 53, 40, 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{novotny}
Sabinov jazyk v publicistice
spis. spojky

"v jazyce publicistiky využívá Sabina více spojovacích
čl. jen spisovatel než v j-ě beletrii"
však velmi hojně
avšak větší frekvence než v beletrii

- +^v frekvence spojení

výzva k publikacím j-ě běžně užíváno (vždy)
MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM
knižního (lec, fotoz)

Nov Sout Sout 1/5

Kudozer. - Grammaticae ueniae yunioribus,
— ale znanost

"ut factor non talem leonem aut ceruum fingit, qualem
fortassis in suo cerebro effinxerit, sed qualem oculis
contemplatus esset, et cuius ideam diligentissime
animo complexus esset: ita grammaticus modum
loquendi non fingit, regulas non aliunde, quam
ex usu praestantissimo dicendi magistro
deducet: intuebitur eos, qui optime loquuntur
et scribunt, inde exempla petet, similiaque
similibus comparabit et inde generales
notiones comprehendet regulisque includet.

~~Grammaticae Bohemicae~~ Grammaticae Bohemicae ... libri duo,
Pragae 1603, l. 3-4

0

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

O. — o odbornické činnosti

"S úřední činností má společno, že je to vlastně činností slovy
přiděná náměstka, formálně ^{ne} je to (na fi. u našich
družin vytvořených i literárních) proz. francouzského."

O., NR 1, 17, 150

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Obračat - Coal extraction

"Když se tu přicházel dělničt' chlapi se
svými příševky, čisto neobratnými, konvenčními,
řábal, jsem jim lacinou radu, škrá' levozd
nem' ani tak tuze laciná; nepiš nikdy:
na stromě sedel pták! Píš' vždycky!
na olši sedel strnad.

O umění a společnosti, 78,
skat' O práci spisovatele, 143
- NR 45, 233

Abraht - liturgicki jazg

Protože ^{liturgicki} jazg je daljšo složitopi' než primobreni' jazg uradni' abt. Poudvads ma' jinau fundici. Poudvads se ~~truditi~~ človek nemore ani jazgove' odrezovat jer za nato, co hčs oficijelni' autoritami uzna'no za spr'one'. Poudvads se šadij' unetec vedu' obli'guont do uniformy, ani svoj styl do souvenčimho bolvi. Poudvads ani spisovni' čestija nem' urtoj' j-em, urtoz skak se v' v'p'. Poudvads je r'ec spisovabeli pouze uastojem, a urtozi materialen jazg filologov.

jazgovi' znaket Lit Nov 5, 31, n. 9
= 0 j-e a l' i, lka '53, 75

Olbracht — NR

„Kdo tedy vlastně umí v Čechách česky?“

„Sporovatelé ne, učitelé ne, univerzitní profesori
ne. Je nějaký, se slyšíme česky umí jen
redakční družba novin. Ale je to ještě nějaký
živý jazyk, který má jen nepatrné lidi? Je
to ještě nějaká částka? Je-li, pak s čímkem
a s ní!“

gazylov, Zmabel, Nov 5, 31, 7
= o j-e a l-re, Vla 53, 12-13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Abrecht, Fr. — jisti purismus

ovčič

Jak mohl čirý spisovatel (a právě spisovatel vědomý si své odpověd-
nosti) ještě před pětadvaceti lety psati dobře, vězel-li až po
srd ve filolog. pověrah předminulé a minulé generace, viděl-li
již každé nové, již chlél zformovati svou výsledek, různých
vztahů pro filologů: „Kesmit! Germanismus! Galicismus!
Latinum! Páror! Podsvěti! Helgandort! Nárcei! D⁴ chápali
se už křehké každé nové Brusu, Sdepáreho zatichleho, ale
divasné doporučeného archaismu, nemyslného jového zvučného
toformé náhradě za oblat domněle usprávný, musil-li se stále
vyhýbat, obcházet, vynechávat již zff-li, mu nárouc slovnité
jistotistotně správně vyřadí a kčemi, čtení tak stačil na
knapské dobře lovatě uře zřičie — Kz s tímto doktorováním
na živouckém, zdravém a krásném stvoření, jímž jest jazyk, jest
boudit sloučován. A to již první velká zásluha škrou má čes.
jazykovi o rase jšemmich. A že jest naše řeč zřev, zdravá, vždy
nového výboje schopná, to jíme snad jistě, ale vědět nás to -/.

naučila také teprve nejnovější filologie. To je její bruba' veliča'
za sluha. A později se v největším zdarem věnuje v důvělnosti učení z řecky,
jímž se jazyk učil a podle nich se polybaje jeho vývoj, a místo brusičt'
Kibovile stává uoray, jice také se věnuje, ale hlavně její učs' postud, pokud
Wood & yd. founded O zlych samostatních,

3. vyd., Praha 1939

je zívoucí jazyk sám silou svého nřstu nepřetržně. Teprve tehdy,
když si český spisovatel uvědomil tyto skutečnosti, mohl upravit
do plíc své knihy vzhledem a ulehčete přeprouti knihou, dosud spá-
sanou toličenými hroznými ulehčeními, ale přec' jen zlostně,
že tak dlouho věřil ~~brusičt'~~ nebo byl alespoň pobouřen, aby
jim věřil. A mohl říci: ~~brusičt'~~ ... Jen tak zni' odpověd' na
překážku.

Čes. věda o j-e způsobila tento dobrý obrát. Její filus!
svědomití a vzdělání pracovníci jej způsobili. A právě
my, českí spisovatelé, jsme jim první vděční.

Olbracht - jurismus NR

"Ať se ustavi' na pedestal neomylných autorit,
ať udávají z j-a nedostatčivě nebo zcela
nedostatečně, ať uberou na umělec za' díla
červeně namočená pera opravovateli evimbalurých
úloh. Ať neusi' vývoj spis: j-a, který se mění
stejně tak jako jejich filologie."

polemika proti **ADAMSKÉMU** doboru Emly O.,
Fridera **ČESKÉ** slovo v NR: "Jazyk
MUZEUM zmatek"
Lit Nov 31, č. 9

Obrecht - jurismus

"Česky nás učil učit fanaticky katalovec (suad
poslední v brálovství českém), doučil nás divoký
brusič, a mezi nimi byli profesori, z nichž se
každý naučil nějakému jinému brusy, každý
měl nějaké jiné koučky, a co bylo upřímně
správné, bylo u druhého většinou nepravostí."

LIBERNSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
5, 31, 0-9

Opravil - cizí slova

" Nejsme ... pro diskrétní využívání cizích slov,
naopak raději čteme a slyšíme všete a potvrdíme
cizí slova mezinárodním řádem než nejbarej-ové
nedochůdce, kterým se zapřísáhli odpírání každého
cizích slova požadují nahrazení taková slova
cizí (na př. hmotný místo material), ... "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NMČ 8, 103

Opravil, Ant. - cizí slova

115] "Uvědomě samostatného čs. národa nebude práce lepší
na zbytečných cizích tvůrech ani se jimi nebude honositi,
nybrž rád se pohledne po vhodných cizích ná-
hradách za ně, využívají nadměrně bohatého a
tvůrčivosti schopného jóného pokladu česky.

116] Projevíte vidomí vlastní síly, čítme rozumně slovníku
cizích slov a uvědomte jich jen tam, kde není vyhovět
a tam, kde se obrácoet a trvanou lépe bodi. Vyžne-
me-li si užívatí za slova cizí slova cizích, ať jsou cizí
slova s formou označovací / ať jsou tak, které jako
slova cizí, která jen zdánlivě vystupují ve větě, že se
jich v tom aneb onom spojení užívá často, a stávají se
časem výraz právě tak přesnými jako cizí slova (viz např. 'našy').

mezinárodní odborné výstava

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opravil, Aut. - cizí slova

1/5 „Proti slovu přepjatému neboli zdomačitému nelze u nás
namítati. nein' ani tvůrk, užívati jich slov
cizích, t. j. řekových, která označují představy, je-
žtve' nein' cizích názorů, zvláště zde boží a ucta-
lena' velborna' slova nebo slova, kterých užívají i
jiné j-y evrope, je itak slabo a usuar, užívati
cizích slov ... nepotřebných, t. j. řekových která
možno bez újmy jein' jich nahraovati jiné
tak dobrymi, jasny a pěnymi, kdy vlastne
lepšími, jasnějšími a pěnějšími slovy domačtími;
nimu to je nepravne' vyhlouvat' se, že cizí jazyk
nevystihuje to, co slova domačí. NČ 3, 24, 145

Opravit, aut. - cizí slova

"Mimo to pokračují [Čechi dbaly' věřiti j-a] slovně
ztlumčujících všechna cizí slova a úsloví, neboť
bez jeho pomoci by se již vybral z bezděčné bahny
cizoty znesvářících naši mateřštinu."

Saepe stilum veritas, Nč 4,
75, 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opravil, A. — cesta mezi j-y

„ke snadný cizí jaz, předci' naš' co do bohatství
slav, měšlosti, plynosti, čistoty i tvaru.“

Nic 2, 223, 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opavut, aut. - čistě rěči

"... nebo upří, že tržbenku a vzdělávacímu H^č
tržbenku a vzdělávacímu i lásku k vlasti. Vyucypte
zřazená slova a různé větráče, neznáme se
mluvy své. Škrou mluvivali naši praotcové".
Děje se toho, co nám jako povatný odraz po před-
cích zůstalo, jen ten flevel vzhodme - aby bylo
čistě rěči. Jak by se nám líbilo, edly, libet
slavil bráta k hovorám složit. 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NIČ 2, 23, 11

Opravil, Ant. — dobrý autor

... [jázykoví znalci] uznávají nejlepší dobrý způsob
mluvy, jak je sledovatelné ve většině vzdělaných
čechů a nejlepších našich spisovatelů, pro nás za základní.
Kde je tento způsob mluvy pochýbný, buď uznávají
ty i ony tvary za stejné opravdivé nebo rádi užívat
těch tvarů, které nejlépe odpovídají dějinnému
vývoji naší řeči.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Oříbení naší řeči;
MČ 5, 26, 18

Opravd, aut. - Germanismus domněly!

„Když vez. některé výrazy, obraty nebo řeči
prohlásíme za germanismy, musíme si odpoví-
dět na otázku, mají-li skutečné vlastnosti toho,
co nazýváme germanismem; t. j. byly-li do jazyka
vpraveny uměle a náhodně (obročejme příkla-
dem), jsou-li v něm bez významové spojitosti
s ostatním pořádkem slovním, nebo je-li již
dříve užito proti skutečnému nebo možnému
významovému vývoji slova s ním se tvarem
hlásk. je-li odpovídá řazená, nemá vůbec žádná
práva vyjměti takové výrazy, obraty a řeči.“

Opravil, aut - - jazykový cit

U mnohých lidí jest jazykový cit tupý, u některých přecitlivělý, u většiny lidí bolševický. Tupý jazykový cit májí nejmenou lidé s kazykem anebo nedostatečným vědeckým, kterým se - mimořádně věcnos - vědomost své v mlouvě i psaní nepředobavati obraty a výrazy, věci jemnější a ušlechtilější, při tom však obvykle složitější, ale jazykem i lidé s tvrdějším vzděláním, kteří v své jazykovosti uplyli, že vše, co vedli nebo napsali, je bez vad. Vaprot tomu některé lidé s jazykem citem přecitlivělým, předešlé ušlechtilým; až maloborným věcním, kterým v každém tvaru a věcně, ano v každém slově něco nesprávného, bojí se ne všem a všude nastřáti a se samého strachu se maloborně dostanou, a to tak, aby vyjadřovali své myšlenky, svou mluvenou suť a radostně. U někteřích dvěma prvky jazykového citu, nezvyklým a jazykem citem přecitlivělým, nedráme až šlechtivě vyvinutým, jest jazykový cit, až již vrozený nebo vyfiktovaný, který je v správném poměru k jazyku, neboli zdravý cit pro jazyk.

Chybují či nelhávají? NÚC 6, 2717

Opavit, aut. - j-ovj cit

"...j-ovj cit nem' vlastne nic jiného než vzpomínka na to,
co nám uvažlo v paměti z toho, co jsme slyšeli nebo
čtli."

Chybují si nedybují, Nč 6, 27/1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pravil, A. - nepravost nezduvodna

"... zdalivě nepravé výrazy potřebují obrany
proti lichým výtkám lidí nevěících v každé
sebe učení vhodné podobě s věme čím
výrazem - Germanismus"

Dr. A. Germanismus, NČ 8, 97

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opravil, Ant. — Nuč¹

„Uvodit ty, jipidz j-ovz' cit se solba', a vy-
burcovat j-ovz' cit u tech, kdo se k ucinu domd
nechkejt' znab, to je vas' cil.“

kas' cil, Nuč¹ 9, 30, 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opravil, aut. — folklor, j-ove'

" ... dopouštíme se velmi často folkloru toho,
že ^{dobře} pouce si vědomi výrazů svých, vědy z fyziky,
z domyšlivosti a umělosti, jindy z ledabylosti
a netečnosti, ale vždy konzervativně epické, zvláště
v naší úřední službě, na řečnické a slovesné přednáš-
ky bývalých, předroscených a folkloristických, podstat-
nějších.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nič 2, 27, 11

Opis - sloh

„ Sloh je způsob vyjadřování těsně spjatý s bytostí toho
onoho člověka, projevící se vnitřní podstatou a
význačnou názovitostí jeho myšlení a citění, sloh
jeť obsah duše toho neb onoho člověka v určitém
vnějším výrazu.“

Saepe stilum verbas,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

225, 17

Opravil, Aut. - sloh - vlastnosti

- 77 "Chceme-li psati správným slohem, musíme se
mařit, abychom dosáhli dobrých vlastností slohu,
tož je to souměrnost, jednoty, užitosti, jasnosti,
18 libovůlnosti, uštěditelství, řetozemosti, živosti,
uklidivé správnosti a slovesné čistoty."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Saepe stilum veritas, Nic 4, 25

Opravil, Aut. - směr čov. + cizích jazyků

"... u nás slyšíme, píšeme a čteme jen směr
čestný a nejnormanilejší cizích j-ů, a
nikoli čistý a ušlechtilý rodný jazyk"

Nič 3, 24, 145

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opravil, aut. - spis-jazyk

"... uauue spolecny' cisly' spisovny' jazyk, kteremu
vsichni Cechove rozumuji, a uauue povinnost starati
se, seč jme, o to, aby chom toto psavatne' dedictvi
odvzdali svym potomkum zvelebenem, ve fodyte' prackem
uvisimavosti a ustečnosti, zohyzdenem' Casimlun

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Obrubené uari' keci, Nul' 5, '26,
17

Opravil, aut. - správnost

"... neživati výrazů zastaralých, novotvarů, slov
vžebaných jen v některých krajích, zbytečných
cizích slov za dobrá slova domáci nebo vazeb
přecházejících se duchu j-a (germanismů afd.)
Jelikož správnost a slovesná čistota.

MOŘAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Sage st. l. u. veritas, NUC 4, 25,
78

[Pravil] - substantivizovaný sloh

„Přes vědecké doklady, výstrahy a prosby přivolať
domů v dobré vichřice našich úředníků fišerů
a v dobré polovině úřední čistiny viděc fo vzorn
nomenclatury záměny, nepřesny a kelibozoucný
Substantivizovaný sloh.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Vrč 3, 24, 70

Opravil, aut. - úvod. částka

"papírová úřednost, nepřirozená ztuhllost a
abstraktnost výrazu"

Úřední jazyk, NR 25, 41, 99

Datum

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pravidl, čest. — úvod. čestiva

„Kleli nebo hřešili ... u nás učedo ...“ » naše úvodní čestiva 4,
myslí a vyplí k ní zpravidla čestiva, která se od čis. j-a
hlásí nejen uemírnosti svého fúsbu s dojmem autoritativ-
nosti, zahrnující v sobě podivnou podnou boženost a nabubře-
lost úředního vyjadřování, ale i nedostatkem zřetel-
e z pravidlem a ducha čes. j-a

MORAVSKÉ
ZEJSKÉ
MUZEUM
Úvodní jazyk, NR 25, 41, 97

Opravil, aut. - úřad. jazyk

"Těmž občanům vlády úředníci jsou snad ještě
[úřad. slohu] nepřáteli, stáří a stáří - s nemus-
lými vyjádřeními - jeho přeměně. Souvazte však
stáří úředníci jsou poněkud představenými
úřednické vlády, bude to nejspíše
jako delší dobu trvat, než se dožadují
úřední sloh zlepší, ~~ale~~ až k dědění
dnes usudí, že je srovnání třeba,
aby se současně do vlády zlepšil."

Cesta k dobré tradici, NÚČ 8, 29,

1

0 - [Opravil, aut.] - vojenský časopis

» Superflua non nocent « - křesť. pravomocí, ale ve vojenských
rozkazech a nariadeních - pravomocí mimoto nesprávnou
cestou - vše, co je nadbytečné, je zbytečné, je vhodné
se to přiči' duchu vojenského zřízení vůbec.
Nč 3, 24, 101

» Jeť již v samém počátku vojenského rozkazu, že musí
být jasný a přesný a co možná stručný, a hlavně,
že musí být vyžadován správně a včas.
Rozkazy musí být datovány a psány prostě, určitě, jasné,
krátké a jazykem správně, bez zmatků o tom, že musí
být vyžadován tak, jak se rozumí samo sebou, t. j. /

Drtos', Teresa Z. polonisy

1064 slov. jednotek

262 termíny, 802 neterniky
všilo se 243 výrazů 23%

Zapozycenia folskie ...

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Oct, Jan - jurismus

over.

21 „Aby zameel [Philas Haslovcirov] naplno, yprovo loval jsem
jej predstavou, co by si jocal Kabelaiz, narodit se take ceste
autorem tvare' a tvare' ceste juristam“

Haslovcirov smel nad sem, je by bidne' sroucili:
Gargantua a Pantagruel, v mistic'ne Nani' ricki“

LidNov. 57 36
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ostloff, H. — chyba

chyba to, co již není anebo co ještě není
v občeji. — viz Schriftspr. u. Volksmundart

1883, 27
d. Svoboda, O j-ové správnosti,
NR 27, 28, 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Otcinaš[✓] - čes., pol., ilyr., rus. (stsl).

Kamp Čech 206-7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

P

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pa - úřed. částina

posměch z úřed. částiny:

lid. mámu, babu, mámu,
ale bez rukávu,
dá-li Pan Bůh zdraví,
budou i rukávy.

úřed. Jsem majitelem babu, jsem,
ale tyž (!) posměch (!) rukávu,
v případě, že (!) dá-li Pan Bůh zdraví,
firozeně, že (!) budou i rukávy,
o čemž pak dlužno (!) podat zprávu
dotyčnou (!) úřadu

Podoubřavi VIII 30/31
cif-NR 15, 247

Palacý' - o Cechém ^{Lovec} ~~Karimulaw~~ [ironický]
neúctimost "Lovec" [jehož autorem je asi také Palacý']
Autor "Lovec" usmyslel sobě... utvářeti raději spis-ům nábožným, jak
sobě fočkatí mají, aby z té staré čistiny konečně se vyzvali, a naprosto
hezký je německá česka i mysliti, i uctívati a frati"
"Čemu jest nam ta staročeská prostota i čistota j-a našeho?"
"Spisovatel náš o nic více pečovati nemůže, nežli aby u nej přednějších
myslitelů a nejšťastnějších stříšků vědu našeho, t. j. Němců, mysliti
a frati se naučil"

Čes., Karimulaw, ČČM 11, 1837,

112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palachy' - o „Lovci“ (1823, 1827)

„Dumysl jeho byl pravě vlastenský; duch dobromyslný; slova tyž
sice durazná; však nikdy urážlivá“

„oudíre^l jeho šel pravě naopak“

Lovec „odložil zbraň svou a odebral se na odpočinek“

prodeji vlastenci vybilili Lovce, „aby povstana ojet, nov^ý boj začal
s círotou, která vedlehy a vědy svým přirozenou krásnou postavou
materčinou naši byzditi nepřestává“

~~Hal~~
Česky Kazimír ČČM 11, 1837,

111

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palachy (Čes. Kazimír) - o Jg 8lk [ironický]
"... ani nadit nemůžeme, aby Eda muslym těžší slovníka studováním
se obíral."
obíruost čláku, "Eda nejvíce fouze čerz,ih vlastnosti a vyžláda"
nafi. daťi

CCM 11, 1837, 112-113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Palachy - čes. 20. let 19. stol.

Star české společnosti
s hlédiska j-a
v r. 1827

Palachy, Slovo k vlastencům
od redaktora

007 I 4 147-151

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Palachy' - čes. 1837
o dvou stranách vlastenci
- starojazykové - novovědecké
a uloha ČCM

Předmluva ke vlastenskému členství

Pal. ČCM XI 1837 Y-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Palacký

staroby a čestiny
kolem r. 1837

Předmluva ke vlastenskému čtenářstvu

Pal. ČČM XI 1837 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palacký o spis. uorně 19. stol
1. fol.

"... co do frem gramatických uložena jest
proměna jeho [cis. j-a] na souci XVI.
století nese, které od té doby již souci
neměl a nemá."

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUSEUM

ČCM VI, 1832, 360

Citaf ^{Palacký}

O omezení funkcí
čestiny a o buditelství
40. let. 19. stol.

Palacký, Má-li pravopis český čim
dale tím více se dokonaliti?

ČCM 20 1846 MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM 801-2

Palacq, Fr. — norma

„odvoditi járo spisovatelstvo, tak i čbenáritvo
naše od jalových a vašnivých píseč o slova,
literary a slabých & gualiam o věcne' vzdela-
ní národu, od obáseč formalních & real-
níu.“

Gisy drobné III, Pta 22, 763

„na gramatickou a lexikální věci své bez-
ohovnost pouflet. uvažme ... ani edy.“

t.

Palác (Čes. Kazimír) - stará cistina - její studium [ironicky]
"nebráti do rukou ovšem žádné staré církve Sulej"
"nestudovati v ní, nečísti jí s fěrem v rukoh, zvláště v p-ovech
ohledu"
vichro už zaraamenal Jg Sk

ČCM 11, 1837, 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palacky' - vzdělávací věci

„Vzdělávací myslí bez vzdělávací věci jest holy' nesmysl.“

cit. Nuč 3, 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palacký - Linda

"Ou nemotornou práci svou velice, udu
škodi" hl. přepravě novobáňské
dopis Janu Kollárovi 2 r. 1830

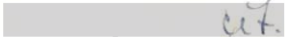

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Palbovič proti novotárům

overit

našim je nelze listy

 cit. pod 6 HB 792

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Paul, Jean — metafora

... každý píše je co do duchovních vztahů
slovně vybledlý metafor.

Vorschule der Aesthetik 2
cit. podle Eisner Charakter 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Paul, H. —, norma

obecná neboli společná řeč

abstrakce — ideální norma

podobá se zákonům nebo učebnici věrouky

1872-7
H. Eodifikována

učebnice obecnější malého obruhu obyvatele
vzor: uč. spisovatele, gram., slov.

Prinzipien der Sprachgeschichte,
1880, 266 S.

cit. K. Svoboda NR 27, 43, 27

ZEMSKÉ
MUZEUM

Paul, K. - Jungmann - Šafář

50 Jg nepřidal do slovníku Hádru Šafářovy' a složením
viz výčet na s. 50-51

51 uafi: bohobuh, cizoplemenný, cistašlovandě, dopřevaz'
šumyzozenci, jazykumatel atd.

"Uveďte mi ta slova, která se používají o Jungmannově velkém jmeně
šestém j-ověm ..."

NR 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Paul, K. - Jungmann - Safarč

53 Jg zaručenal jen ve štvrtá Safarčova slova
"nělť Jg daleko pěnně pi, 'j-ov' cit než pět šestel Saf,
neboť u Saf. byla tato pěnnost štvrtáa jako ve ^{Prav.} ^{exudici}
a sama povaha jeho fraci uel la pět surva jeho j-ovou
vytržbení. Safarč pracoval většinou s francouzsky psanými v učitel.
j-ich, a ty uel ne uel vliv i fo sbalace j-ove a v "středě".
Saf-ova snaha zferiti a obobati čer, jazd uovjmi slovy".

Saf-ov' libuřt' "

54 zrouma' Saf-ova j-a by dobaralo, "že by v tomto případě Safa-
něl co do j-ove čistoty a pěnnosti uel než fraciuit. Nedbal
ani hlasi svých přátel, kteří si štvrtovali na jeho zferob
fraci, neboť i v práci z let faldsa byl zolařství a libuřt'
světlo j-a pět rozmuožuje."

NR 21

Perari, J. - Palach, J.

"Palach je jednat klasickou, intelektuálnou postavou,
jednat je slovtou, jehož výzosti a výbroušenosti, prostote
a síle a zároveň vroucnosti slohové, jehož výbroucení
vlusu v té púci ne slusí se fodiiovati."

Frankel Palach jako historik
in L. duhovni di dejin ceskyh "1968"

"O Palachem, jenž
dibal se na historii, jako na umění, lze proucti
největší chvalu, jis možno vzdati historiografi
vúbec: že douel umělecky oživit vódecy
proba da nou minulost."

327

Pelzlova gramatika - 16. stol.
Čes.

Die Regeln und Grundsätze gegenwärtiger Grammatik sind von der Sprache unserer besten Schriftsteller des sechszehnten und siebzehnten Jahrhunderts abgezogen worden.

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Pelzel Grundsätze 1798⁽²⁾ Vorrede

Belcl - Kindermann von Schulstein [zahl. u. označ. u. lid
škol]

" Zde leží hrobka národa českého
vlastenci vyserme se na hrob jeho

J. Záj. 73

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pohlednice

viděl v Čechách poslouané té' věnce

Hlavinka Povalka 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Polh, J. V. - neologismy

názevníš - titulaz

pěchour - pětáček

novotníš - novic

urozba - star - stečtych

vestuice - universita

mocnostvi - fakulta

mydliviš - student

řadaš - kandidát

osteviu

veskánosta

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM

Korova, Slovota I, 20

Poláčik, K. - fráze

„Uladocieré fráze vznikly z viděného ducha;
ne uadaruho honosi se fávrice zpravodla secesní
fasádou. Uvadidy je uladocierá fráze fávno fáv-
blad z němčinou.“

Journalistický slovník, Pa 34,
74

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Polcl, F. M. - dokonalost existency

oobř.

"Na čistě^{v x} řeči nelze už nic zlepšovat, musíme se jen snažit,
abychom ji udrželi, jak byla ve svém zlatém věku. Je už
v tom tal, jako něco latinská a řecká. Píše se v infinitivu
amare, docere, protože tal psal Cicero, tedy také milovati,
učiti, protože tal psal Veleoslavín."

cit. v čl. A. Krause v NR 19 237

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pekník, Juró

čistota j-a

ovčič

mluvnice ~ mluvku " "

"kare uaberťias z nepodlízitej podumou
nad' narodnu vybavu. Zkabi me-ti ji, zkrabme
hlas v souvornu obyvateľu zeme ľau.
ktorati súj uarof mize ju ten, e do
msteji soou water. nec..."

Čistota materke rici, nar Pol 7/6 '27

nejduťnosť "brun", MORAVSKÉ, PČP, omly ve
"slovu ku čes. vazib ZEMSKÉ
nedoučili se spracovat' uluovaci?
ci je tak seľka? je v u' toľe nevyjasneny? "

"Dak nezlyva' nic jiného než volati po autorite
ba distabure, a se' se par bez odmluvy, podrobovat'.
nem' uovna' uiznauti jstaj idem, e do nemaji qeb. - Eklov"

Arceas Sylvius Nicolomini - knalost Písma

"Hamba[...]
Euerem vlastem, o milém buduo jest,
že se leují i jeduou v životě celý nový Zákon
přičísti, ano v Čechách každá sprostá žena
laboratorá na všechny obázy ze Starého i
nového zákona odpovědětí umí."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Kral / list 6

Rekl, St. — intonace čis - a uem.

"... zda' s, ze intonace je spolecny'm maji'kem vsich vstev jedneho
j-ovho uzemi, ackoliv j'na'z uolam by' na tomto uzemi' kvone'
rozdi'ly slovn'. Ba dokonce i'plu' bari' intonace, jakou ma' sbrod-
ni' destina, ma' i' cis'ka' nemcina, i' slovn' se ovsem dokonale
lisi' od cistiny. A nejen to, ale i' n'is'ka' nemcina ... ma' mimo-
we'kere' dialeky ve' v'et'ine' n'ide' tubnaci' v'et'kou' dokonale
shodnou s' ceskou."

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

nem' to v'pade' do kulturni'ho souziti'
ani' dedictvi' z' doby' ide'

K intonaci' v'et'ky, NR 19 80

PLK (Havr., Jakobson, Math., Muzari, J. Ryba, Trnka,
Weingart) - Haller

204 "nemogućí methodiční postup"

206 nejasné představy o normě
v Prav. Česlav a v Geb. Eibl 2

_____ + Geb. Prav (srov. Geb. soud
Hallerův v LF
331, 350)
"nemá pochopení pro normu jako ziny' pro immanentní spís. p-
"prohláší se jí svou vybitostí vůbec za vlastnost individualit,
pochopení slouží a za věc lidí, uvolní za
vlastnost a věc je a v jeho úhrnu"

207 nerozumní funkční rozvojem je, chápá se jako rozdíly
v individualitě užívaných

208 háje se tím, že jeho brumství je jen obranou ~~platne~~ normy,
ale to neodpovídá skutečnosti
nepřemožně vid. diskuzi o čes. j-ové kultuře"

Odpověď v. b. PLK na Hallerovy poznámky sb.
kroužku o "Spís. c. a jaz. kultuře" NR 17

Pohl, J. V. — neologizmy

lometa → žehroň
palač → stěvelna
saucelář → za'mřežna
akademie → umělostna
hadice → chluzka
klystýr → střevovláz

saucelář → za'mřežnost
hradnost, městanost, budho-
nost, konírnost, přednost
ceremonie → činovníky
klauěníny

Slovník Tisíciletá 46

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dobrota, J. - spis. jazyž

overit

"Živý jazyž má přednost před jasným franžim, u kterých lid. před
mluvou vzdělanci. Neboť ^{on} poskytl nám jazyž v jeho zcela říis-
šeném vývoji, kde se všechno děje biimovolně, nevědomky, Sdělto
mluva vzdělanci se opírá o jazyž literární, kterýž se vyvíjí
vědomě, uměle."

Athenaeum

1885, 235

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - germanismy

I [Chyly] přivalem tebou z němčin

"kći své učili jsme ze sfs-^{iv}, jeuz, jak Eda, jeden více, druhý,
léne, němec, myslí, a ponce sami jš němocu vedláni unimovolně
a nevědomy v germanismech taneme"

špatné příklady z něm.

špatné učebnice - vlivy něm. syntaxe

II

"ustavičným překládáním německým smrtelná zatata blízka vyžleat
slovařům"

III
N

není snadno poznat germ.

opravují se častě germ. - germ.-em

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

PB

Prasek - narodni' Hec³

hledá vzorne' příklady z ní

PB IV

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - správnost ja

„Komu slovo, jako slovo, „keda věchet“ (jak Kom. fravi'),
ten nebude jasné i vřetelne uhlviti; Kdo ne fravi slovem,
vlastnu slovanu, uhlvi, ten hovori fodiome“

„Kdo na posledy frave nefrave na cirkó fríklá'da', tomu
se vymat.“

dláť o hojnu z' sobu slovu a o správnost
aly řeč gla „jasma i fríhledna, co voda ve studance
nebalené“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

PB 59

Prasek - konkrétnost čistiny

"Konkrétnosti' chceme nazvat' svou vlastnost' uarbo j'a, fo už
vše, co uilhoime, vzdalení vni' uilhané' abstrakce, jadrné
a jasné - i jednoduše, jarož život národa uarbo řemeslničko-
-hospodářský' sliden jěst, propemjeme."

vezby bezpodměté: "nac podmět, Ede ho uetřeba?"
"proč učititi subjektu ciumj'm abstrakum?"

metonymie a synedochia se čistěne jřič'

X "diležitě' a vřacně' uusto" metafory

"uilwa naše, nemiože abstraktysti, uōmeče' uovnati se"
"uilwa abstrakce uōmeča"
"dvoustdeké' bezmōlto' uarbo"

PB 56

Prasek - bráta j-a

„v j-e našem všechna bráta, lepá' byjnost' a všechna sločua'
jasnost' na ortoepii a orto frazii se obrá' i zavíra'“

PB 59

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Krasek — logičnost v j-e

15 naji. j-i odmítavání' gov. zap. argumentů' jeho faktivní'ci logičnou
"logičnou svou chápí' předemati nevyzpytanou logičnou národní'
16 (po jejíž smyslu bezlogičnost)"

"konec sluší, aby vjazyku svých nechapíce autoritou uznali národ
odnějí, neboť národ dříve ulovil, než logičnou vjazykě"
"logičně uedý i nešťastně firobá"

PB 75-16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek — slovesna' "jovaha c'itiny
proti "predmetu' "jovaze udu c'iny

PB III

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - předponová' fovaňa cístiny
(= "fiedlož-ěova")

proti předmetné' fovaže něm cístiny

fr. Das mass überschreiten im Essen, Trinken...
c. přebrati, přežiti se, přelíti se, přiorati...

PB III

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - frazeologre - ortofrazie

III. „my frazeologre slovnice v rúci spisovné' jazy, jako zlatá uva'na,
ovšem ale německých planet, až brán božě, do cá'reč' frimede-
užle“

„spis. řeč' využije' na evropskou (fr.) frazeologii bohatá jest; už
jak je jí se duhu?“

„Slovnice konkrétním významem vnučen abstraktním, pojem nejefektivněji' udušen
všeobecným, tropus hodi' se styum, jako hranič' sedlo a f.“

„životnost řeči má' ovlivňování“

PB

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - cisi' yjapcž

„nemáme na zdar buh slov fo ruznu pšjcovati, nebrž, Ede možuo,
fo rodech (Porma, Sorwidlo, Sorwidelnice, Sorwinj, Sorwinovati)

PB⁶⁵-66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasek - zkomolená něm. slova

fajr kolka, fote, fotel'neš, šonšicové,
fuj tajfl, aš jsem trajcen

PB II

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prasch - o svém brusu

II "postavit silný'm bradem svobodu slovanou"
"šeliti frazeologice slovanse" "

III Brus se dělí na Ekonomii, ortoforii a ortofrazii
vznikl ze slove ofurování'm germanismu
chyb. shromažďením hlavně z Ery zábravo' a ze slov. Euth

IV autor nevykládá, že mistry "frébral a frébrousil"
dvoji opravy: syntakt. a frastické' PB
syntakt. jsou "vědy, nestylující, poněvadž Rousseventu"
frastické' nemusi být vědy ofolichové'
jeu "varovatele' u rozcestí postaveni" "

V podle rovnání za rady F. Bartošova

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

PB

Príklad Pražský dějiny

1874

Chtějí vyhoditi těm, kdož mne za brns pozvali,
volit jsem prispěbi se' s'ladkě církve' neboť nemohl
jsem nevědět, co usamku, idem že & myslí a
důti nebude. Edyž jeh neopíral se o syntaxi

že chyb v naší učebně kile plus je, vše platí by, at uedim, že v učebně
chyb, nebylo dovediti. Odhnut plynou chyby? Což plynou! Právě u této z něm-
čin.

Krus, 1874, for firdul.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prácheň, Ab. - Chalupa Samo

Ch. se stavel jisti destine; stala se umi nadal nestaravitekon
a ucluktaou fiv uap'ichlost vominou

Zápas Vojanůch s Germanismem
NR 17 272

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prásek, Alb. — Vajandého nechtěl se germanizované češtině

271 Zlatý se mu ^{sv. H.} [vájandému] zdálo, že germanismus pollehají Češi. Proto
"zácal proti nim bojiti. Utvořovali jej v tom svým názorem literárně
Kasové, zejm. K. Lamandij, jenž již r. 1880 mu poslal do Sloven.
fokladu členu o slovan. nářečích a z to vytykal nové čes. l-ře,
že převažala převládající se starou čes. l-rou a že je
dackovně velmi málo svá a samostatná (I, 50)"

272 hneý proti císlu sloven v čes. l-ře proti němu ucces. v češtině
zasahoval v des. textech ^{na sloven. a zejm. v něm.} a vach
literárně soucen lat 90 a poč. 20 stol.
vypisoval si cizí slova a pět z čes. listu (nadeřsal seznamy
"Noj jme se odřikli")

273 Vajandého formule: "tu hovadim spěchal stikista Herben", "to je
peřla vyřiti, kultury a čes. j-a"
nechtěl čes. sloven v čes. sloven
-kritika j-a deyděhova a Vělkého, ^{č. kritika čes. l-ry z poč. 20 stol.}

276

nechut' & Cechim, rusomilna' směrnice, ruská' orientace
» Cechu' zemi krajine germanismu, jako vietor. Tam niet pomoci, a
všetky obete, všetko spieranie je marné. Proti záhonom púrod, niet
le'gov #

279

si'm vaj. vymycoval se suzil del germanismu
fráladu jako bez touzela směn: uslovila sa v pravo → uhla sa
ut vznikal, na oblohe hvězdy → viděl se
julte napadlo → přišlo na um
na stole a na lavici kral frach → stoly a lavicu přebíval
musel to být → bol to asi frach
napadlo jej nec → zistila jej na um
blízkou st přichádaam → zdám sa samej sebe

280

Čistěni' ja v rozetřování a reedici
"Boj včelo s germanismem" je předobrádek jeho narození a
umělecké seberachování. Byl plánující včelstvu jeho starosti,
aby se slovenčina a církevní výsl' uxorizovala čistota, abyhom i
v děme'm hlau vizito udržitelnosť fraktidi' zistali svoji "

A. Kazač & Zajas Kijau, Čech s germanismem,
NR 79